ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 1,481 — 1901, Կ. ՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 11—24 — 9 Ճէմազի ԻՒլ Էվ" 1319 — 11 Աղուստոս 1317 — ՇԱԲԱԹ

"بوزانتيون"
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته ، صاحب امتیاز و مدیر مسئول
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه‌سی باب عالی جاده‌سی ۲۳-۲۵ نومرو
دائره مخصوصه

ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ Բաբ լոկալով 12 ղրշ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » 7 ՄԷճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ 36 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄՍ. 18 ԵՌԱՄՍ. 9 Ֆր.
ԱՆԳԼ. ԼԻՐԱ 119 ղրշ. — 20 ՖՐ. ՆԱՊ.
94 ½ ղրշ. — ՊԻԼՈՒԹ 55 ղրշ.

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ 6 Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ 1 ½ »
ՉՈՐՍ-ԳՆ ԳՆԴՆԱԿՈՒԹԻՆ 20 Փարա
Նոյն պայման Կ. Պոլսոյ և Գաւառի
համար: ԻՒՐԵՆՑ ԿԱՆԽԻԿ
Բովանդակութիւն՝ մէկ փարայ:

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳ. ՀԱՐՑԵՐ

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵԿԵՂԵՑԵԱՅ

Մեր «Ի՞նչ կ'ըսէ՞ք» խորագրով յօդուածը կարծուածէն շատ աւելի աղմուկ հաներ էր, անանկ որ այդ աղմուկէն չկրնալով քնանալ, առտուն կանուխ ելնողը՝ քանի մը մտածելու և մտապրումն յանձներ էր։ Թերթերն ալ պէտք լինան, ըսելիք չունինք։ Բայց մեր մտքէն չանցածն և ուրիշին խելքէն փչածը՝ մեր գրուածին մէջ գտնել երեւակայելէն ետքը, ելնել այդ բաներն չուրջը չունչ հաւցնել, չիտակն ամէն մարդու գործ չէ։ Քննադատութիւնն ահա ա՛յդպէս ըլլալու էր։

Այժմ ալ այդ աղմուկէն ետքը, երբ լաւ քուն մը քաշելու վրայ էինք, ահա Վէ՞ր իր աշխատակցած թերթին 4707 թիւին մէջ, մեր Ցնա. 16 Թուականաւ յօդուածին ի պատասխան, Օգոս. 7ին ... էր աւելու թէ հեռաւոր գաւառներուն ալ հոսք բաներ է — արդիւնք զօրաւոր հոտառութեան մը — վարդերուն եղանակն անցնելէն վերջն ալ, Ըն... Վարդին՝ որ ըստ Արև. Մամուլի ** ստորագրութեամբ Ա. ... Ցօդուածագրին՝ ո՛չ համ ունէր ոչ հոտ, ... ըլլալուն, գուցէ չուքի մէջ մեծնալուն, և այդ ... բառին ցարդ իրր ածական անուններու տրուելուն աղագաւ, մինչ Վարդ Վարդը համով հոտով է եղեր են։ Ասիկա ճաշակի խնդիր է, որուն մէջ քիչ մ'ալ ունգունքի ծաւալն ու կազմութիւնը դեր կը խաղան, կամ անոնց լայնարձակ մաչկերը։ Ուանք երբ տարբերակութիւն մը փորձեն, Վարդ Վարդ ծածկանունին տակ այդ հնչուման մօտ անուն մը գտնել չուզելով՝ կ'զիմաբաժանին չարամտութեամբ, եւ ... բառին ... բառը կ'ազուցին անճաշօրէն և անչաշօրէն. հոտ չզգացուած տեղն իսկ՝ հոտ գտնելու տրամադրութեամբ կ'հոտոտեն՝ և հոտ կը գտնեն եղեր։ Ու կ'ըլլայ որ այդ վարդերուն վրայ փուշ ալ կ'ածեն եղեր իրենց ուղղահայեաց աչքերուն ծայրովը։ Գիտէ՞ դարուն մէջ մեր գտիշներն ալ ասով թող մխիթարուին ուրեմն։

Բայց կատակը մէկդի։ Մայրաքաղաքիս բոլոր ազգային թերթերուն մէջ իրենց լաւագոյն աշխատակիցները դէմ գրեցին մեզ, որք սակայն ամենքն ալ բարեբախտաբար Պատրիարքարանին մէջէն ու չուրջէն, ինծ յիշեցուցին ամէն անգամ ալ ... համակ երանգաւ բացատրութիւնը։ Արդարև, բոլորն ալ տափակ, սոսկապաս, չահախնդիր և յանձնարար. ուստի, և ոչ մէն արժանացաւ պատասխան ընդունելու պատուոյն, բաց ի ձեզմէ՝ Գերյարգի Վրոյր, որ սակայն միւս ընդդիմախօսներուս նման՝ յօդուածիս ո՛ր մասին նկատմամբ որ բան մը գրել յաջողեր էիք, զայն կարեւոր դաւանած էիք։ Բայց այդ կարեւորներուն ձեր տուած պատասխանին բուն արժէքը ճշտենք միասին։

Թեմեւսօլիկ կոչած եմ եղանակը մեր վարժունքին ուրիշ ազգերու և ուրիշ Եկեղեցեաց տրուած այցելութեանց առթիւ, որոնց մէջ ամէն անգամ մեր արժանապատուութիւնէն բան մը վրայ տալու փոանգը նշմարեցի, և վախցեցինք ալ՝ իրողութեանց փակուելէն ետքը։ Վերջին որոտմնդոստ ընդունելութեանց և այցելութեանց առթիւ՝ մեր այս հաստատութիւնները չկշռուեցան, և կը զարմանանք թէ այսչափ ամեներուն թեանց հանդէպ ձեր պաշտպանողականով դարձեալ է՞նչ կ'ըսէ՞ք։ Մեր ըսածն էր և է կրկին՝ թէ երբ այլ Եկեղեցիք և եկեղեցականք որք մեզ չափ գիտեն Աւետարանի սկզբունքները՝ չեն յարգեր զայնս ծիծաղելի չե՞նք խորհելով թէ միշտ սիրուելու՝ հանդիպողին առջև նուաստանալու՝ լայն մատծելու կարգը մերն է և մենէ սկսելու է։ Մեք չենք համոզուած թէ այս ներողամտութիւններն աստուածաբանական տեսութիւններով — որոցմէ քիչ մ'ալ մեք անարժանաբար համտես ըրած ենք — կարենան մարսուիլ։ Կ'մոռնայ Հայր Վրոյր թէ երբ Ցունաց Պատրիարքին «մայրաքաղաքիս ամենաբարձրագոյն շրջանակէն սկսեալ մինչև յետինն արտակարգ պատիւներ կ'ընծայուին», միւս կողմէ չեն զոհեր իրենց շրջանակին արժանապատուութիւնը, զոր կ'ապասին և կը հարկադրեն ու յարգել փոխադարձ գիջումներով ինքը Պատրիարքն ալ։ Ընդհանրապէս, յունական և ազգային Պատրիարքարաններուն և Մայր-Եկեղեցիներուն մէջ փոխանակուած պաշտօնական ընդունելութեանց և բացատրութեանց ո՛վ որ մօտէն ուշադիր եղաւ, շատ աննշմար դտաւ մեր առանձնած և մեզ յատուկ դերը։ Դուք ձեր յօդուածին մէջ իսկ «Եկեղեցականերու ... մշակելով» կ'դատէք, մինչ մեք ... փոխադարձաբար վերաբերուեցանք, և Ցոյնք առ ի քաղաքավարութիւն հաճեցան «Եկեղեցիներու մեր՝ Քրիստոսի ... Եկեղեցւոյն» ոզջոյնները միայն չնորհել սա մեր «Գրիգորեան» Եկեղեցւոյն։

Sainteté (Սրբութիւն) ինչո՞ւ գործածելու չէինք, գիտէ՞ք։ 1. Պաշտօնական լեզուն տաճկերէն է, և Աթոռը՝ մեր երկրին մէջ։ Կրնայինք մեր գաղիերէնագիտութեան անցաւ պաշտպան ուրիշ ատիթներու վերապահել։ 2. Իբրև Հայ. Եկեղեցւոյ մարդ, նոյնութիւն մ'ընելու չէինք, և խոստովանելու չէինք ուրիշ ազգի մը հոգեւոր պետին գերիվերութիւնը մեր վրայ։ 3. Մեր Կաթողիկոսին Sainteté կոչուելուն պատճառը մեր Պատրիարքին Béatitude կոչուելն էր պետականբար, (Սրբութենէ վար, Աւետպաշտ կամ Բուռմէ-լուի համազօր)։ Ցայտնի է թէ դիւանագիտական լեզուն՝ Գաղղիերէն և Գաղղիացիք ալ կաթոլիկ ըլլալով, եկեղեցական նուիրապետութեան գերագոյն տիտղոսը՝ Sainteté տուած էին իրենց հոգեւոր պետին՝ որ աշխարհական ճոխութիւն մ'ալ ունէր ժամանակաւ, զոր միջնադարեան անունանինք ու անցնինք։ Արդ, միենոյն դիւանագէտներն երբ Պոլիս եկան, Ցունաց Պատրիարքին, ինչպէս նաև անոր հաւասար դիրք ու տիտղոս ունեցող Հայոց Պատրիարքին նոյնպէս տուին Béatitude բառն՝ առանց գիտնալու և գիտնալ պէտք ունենալու թէ Հայոց Պատրիարքը Կաթողիկոս չէ, թէ անդին՝ Էջմիածնի մէջ կայ Հայրապետ մը՝ որուն չէին կրնար տալ ածական մը որ իր հոգեւորական ստորադասին՝ Պատրիարք — Արքեպիսկոպոսին տրուած էր։ Ու մեք ասոր վրայ ելանք պետականապար կոչեցինք Կաթողիկոսը Sainteté զոր Ս. Օծութիւն կ'թարգմանենք՝ առ մեզ Սրբութիւն բառը միայն վարդապետաց տրուելուն համար։ — Կ'մնայ այժմ առօրեկ Վրոյրի մէկ ընդհանրացումն ալ որուն համաձայն եւրոպական լեզուով լրագիրներ Ցունաց Պատրիարքը Sainteté կ'կոչեն եղեր։ Սակայն ո՞վ են այդպէս կոչողները, գիտէ՞ք։ Մամլառորներ, Ցոյներ, միայն Ցոյներ, որք հոս Մեծիջէ — և այլ գաղղիերէն թերթերու տէր և անօրէն ըլլալով, ո՞վ պիտի արգիլէր որ իրենց Պատրիարքին չտային մե՜ծ ու բարձր ածականներ, որք չէին զօրեր սակայն Béatitude բառին գործածութիւնը բառնալու և մաշցնելու Աթոռակալի և այլոց որոց վարիչներն Ցոյն չեն իսկ թէ պատհառաբար եւրոպական թերթ մ'ալ իր թղթակցին տուած տեղեկութեանց մէջ գործածուած Sainteté բառն առանց սրբագրելու մամուլին յանձներ է, ամիկա միթէ յայս մեր պաշտօնականութի՞ւն ունի որ օրինակ ծառայէր կ'ըմբռնէք ուրեմն թէ ո՞րչափ անճիշտ գաղափարներ կ'առաջնորդէն մեր անչափ և անճահ պաշտպանողականին ի նպաստ սխալի մը՝ որ հրապարակագրոյժ է ալ, չի պարտկուիր։

Դանք Oecuménique (Տիեզերական) բացատրութեան։ Այդ բառը կը բովանդակէ իր մէջ Արեւելքի Եկեղեցեաց տիրելու Օրթոդոքս Եկեղեցւոյն երբեմնի ձգտումը, իբր «Եկեղեցիներու Մայրը, Քրիստոսի Ս. մեծ Եկեղեցին», և իբր հաշուեփակն և փոխարժէքը Պապերուն ձգտումին՝ Արեւմուտքի Եկեղեցիներուն տիրապետելու։ Սակայն Պապն ու իրեններ, մենէ աւելի քաղաքավար՝ կենցաղագէտ՝ և դիւանագէտ ըլլալով այդ բառը Ցոյն Պատրիարքին կ'զլանան ու Պապին կ'սեփականեն։ Եւ արդէն ամէն հասարակութիւն իր եկեղեցական պետին շատ տիտղոսներ կուտայ, բայց անձնիւր սեփականածը չի տար ուրիշի։ Այսպէս, մեք մեր Կաթողիկոսին սեփական կոչումը չենք տար Ցոյն Պատրիարքին կամ Պապին, և Ցոյնն ալ՝ մանաւանդ Կաթոլիկը՝ առ ի քաղաքավարութիւն՝ այդ ածականը չի խոստովանիր մեր Կաթողիկոսին վրայ, ըստ այնմ թէ քաղաքավարութիւնը պարտք կ'դնէ եղեր մեկու մը գործածած տիտղոսին ընծայել անոր, և ըստ որում մեք պարտաւոր ենք եղեր Ցոյն Պատրիարքին սեփականած տիտղոսը տալ իրեն անհրաժեշտաբար։ Բայց Հռովմայ Պապն ալ այսպիսի քաղաքավարական պայման չի ճանչնար և չէ ճանչցած։ Իր աւանդական քաղաքականութեամբն՝ որուն համաձայն բոլոր Առաքեալներն զՊետրոս գլխաւոր և Քրիստոսի փոխանորդ կ'ընդունէին եղեր, Պապն ինքն ալ՝ համօրէն Հայրապետները ստորադաս կ'համարի իրեն՝ որոց հոգւոյն փրկութեան հոգն ալ՝ իբր Քրիստոսի փոխանորդ՝ սանձնած կ'ցուցնէ, Վատիկանի մէջ։ Կ'յիշեմ թէ Մուրատեանց Սրբազան՝ երբ Պապին պատասխանեց ասկէ տասնեակ տարիներ առաջ՝ զգուշացաւ պատուադիր տիտղոսներ տալէ։ Բայց մեք այդ՝ չափազանցութիւն կ'նկատենք, և կը խորհիմ թէ պէտք կրնանք Ցունաց Պատրիարքը Տիեզերական կոչել՝ իսկոյն յաւելով համօրէն Օրթոդոքսներու կամ Ցունաց։ Նոյնպէս Ն. Ս. Օծութիւն Հայրապետը՝ կրնայ զՊապն կոչել Chef de l'Eglise catholique romaine կամ de tous les catholiques։ Ընդհանրապէս իր դիրքը կ'վտանգէ երբ գրէ պարզապէս Chef de l'Eglise (Գլուխ Եկեղեցւոյ), ինչպէս Հայոց Պատրիարքը չէր կրնար գրել Patriarche Oecuménique միայն, այլ Patriarche Oecuménique de l'Eglise Orthodoxe։ Այս է մեր տեսութիւնն այս խնդրին չուրջ։

Թէև մեր անձն ըլլայ չքոտիւ փանաքի՝ ու մեր ասպիճանն ոչ շատ բարձր, բաւ է որ ծածկանունի նուիրական ու համեստ քօղովը մեր տեսութիւնները կ'ներկայանան ընթերցող հասարակութեան. այլ եւ ոչ ոք պէտք կրօնայ կարգապահութեան խնդիր հանէ, նաև կարծել թէ գրողի ցուցամոլութեան՝ մեր սիրտը կրծելուն համար, ժողովրդականութիւն մը ձեռք բերելու մարմաջը գլու խանձելուն ու խորհելուն համար ելած էի և կ'ելնեմ հրապարակ։ Զի այդ պարագային՝ պէտք ըլլար ուղղակի անուամբս ներկայանալ ընթերցողներուս, և գիտէք թէ հակառակ ուժ տարուան եկեղեցական ըլլալուս՝ շատ մը ծերունազարդներէ աւելի գաւառներ այցելած եմ՝ ուր ունիմ բազում համակրողներ, որոց ծածկանունով չէի կրնար ինքզինքս յայտնել։ Ընդդիմախօսներս ալ հասարակ քաղաքավարական օրէնքին տարրականին իսկ անգիտակ՝ ելամ իմ անունս հրապարակելու և մէկն յաջողեցաւ իսկ։ Վրոյրի, մա՛նաւանդ) ինաւ չի վայլեր սեփական ...ներ յաւելու...։

ՎԱՑՐԻ ՎԱՐԴ

ԽՄԲ.— Այս խնդրոյն վրայ վիճաբանութիւնը փակուած է մեր թերթին մէջ։ Ա՛լ ուրիշ յօդուած չենք ընդունիր այս մասին։ Մեր կարծիքով, թէ՝ Հայ. Եկեղեցւոյն, թէ Հռոմայ Եկեղեցւոյն և թէ Ցոյն Եկեղեցւոյն Պետերուն՝ իբրև մէկմէկ Կաթողիկոսի՝ կրնայ միօրինակ գործածուիլ Sainteté (Սրբութիւն) տիտղոսը, որով լման տարբերութեան խնդիր չի ծագիր։ Բայց երբ այն տիտղոսը զոր մեք ուրիշին կուտանք՝ այն ուրիշը մեզ չի տար, իրաւունք ունինք անոր որ փոխադարձութիւն կամ ձեռնպահութիւն կ'պահանջենք։ Գալով Տիեզերականութեան, ակներեւ է որ Ցոյն Պատրիարքն է Տիեզերական Պատրիարք (այսինքն՝ Կաթողիկոս) համօրէն Օրթոդոքս Եկեղեցւոյ, եւ անշուշտ Ս. Պատրիարքն ալ այս մտօք գործածած էր, թէև հասկցեր էին Իգ... Ցոյն թերթերը։

ԵՐԿՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՔ ԴՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՒ 1700—1900

Զ.

Աճող Գիւ..., որ Մխիթար Աբբահօր երրորդ յաջորդն է, Առաջնաւր Հայ դաղթականներէն էր և ծնած՝ 1740ին Թրանսիլվանիոյ Ծուճավ քաղաքը։

17 տարեկան վանք մտած և կրօնաւորած է։

Կիրթ, հանճարեղ և գերմանական լուրջ ու հաստատուն կրթութեամբ օժտուած միտք մ'էր, որուն Ս. Ղազար մուտքն սուրբ բարեբախտութիւն մը կրնայ նկատուիլ։

Քահանայ ձեռնադրուելէն վերջ, չարունակաբար 10 տարի ուսուցչական պաշտօն վարած է մայր վանուց մէջ, և այս առթիւ հիմնովին բարեփոխած Մխիթար Աբբահօր դասաւանդութեան և կրթական հին դրութիւնը(*)։

Մելքոնեան Աբբահօր մահուընէն վերջ Մխիթարեաններուն միաձայն հաւանութեամբն ընտրուեցաւ Աբբայ (1800ին), որուն առաջնորդութեան օրով Միաբանութիւնը յառաջ տարաւ մ'ունեցաւ։ Ինքն միանգամայն եղած է առաջին Մխիթարեան Եպիսկոպոսն, որուն պարագաները պէտք ուրուագծենք ուսումնասիրութեանս վերջը, երբ եկող դարուն Աբբաներուն պաշտօնավարութեան արդիւնքը պատմագրենք։

Իր տպագրեալ երկերն են Ծերուածանութեան Հայկականեան լեզուի, 1775ին հրատարակուած, իր ժամանակին մեծ ընդունելութիւն գտաւ այս ճարտասանութիւնն, որուն գրաբար լեզուն ու ոճը մանաւանդ պարզ, սահուն և գրաւիչ է։ Իր գլուխ գործոցը սակայն է Ընդհանուր Աշխարհագրութիւն, որուն հրատարակութիւնը 1802ին սկսած և հազիւ աւարտած է 1816ին։ Մանրակրկիտ և երկար հետազօտութիւններու ծնունդ է այս աշխատասիրութիւնս, որ երկու անգամ ի գիր առնուած կամ խմբագրուած է։ «Վասն արկածին հրայրքեցին գիփելոյ քանի մի հատորոց «պատուական մատենիս «Աշխարհագրութեան» ձեռագրի սորա ի Կ. Պոլիս, ուր առաքեալ էր նա՝ առ ի անվրէպ քննութիւն ստուգութեան գրելոց իւրոց «զաւխական աշխարհացն, Պարսից «և Արաբացւոց»։ Այս երկու հատորները զատ դրած է նաև Պատմութիւն Վրաց Մեծերոց, (1810). Ներածութիւն առ աշխարհագրութիւն (1814). Մեկնութիւն Պատմութեան Ս. Գրոց (1819)։ 84 տարեկան և 1824 Ցունուար 23ին վախճանած է։

Աճողի ժամանակակից է Հ. Միքայէլ Չամչեան Պոլսեցին, որ 1738ին ծնած է, արուեստիւ ոսկերիչ էր և սիրելի՝ Տէր Միքայէլ Չէլէպիին, որ ի զուր ջանաց զինքն իրեն փեսայացնել։ 23 տարեկան էր Մխիթարեանց վանքը մտած ժամանակ, ուր արդէն կ'գտնուէր իր երէց եղբայրը, Հ. Ցակոբոս։(*)

Հ. Միքայէլ իր երիտասարդութեանը գրականութենէ հեռի ապրած է. իր կարգակիցներէն ո՛չ ոք կը կ'գուշակէր թէ այդ պէնդ պահպանողական և խիստ կրօնասէր գանկին ներքև ծածկուած ըլլայ պատմաբան և քերական միտք մը։ Միսկ յառաջութիւնը զոր գիտէին, անոր սքանչելի բնդաստ մ'ըլլալն էր. այս պատճառաւ Մելքոնեան Աբբան զինքն Հալէպ, Պասրա և Պաղտատ կ'ղրկէր իբր քարոզիչ։ Իր այցելած մէն մի քաղաքին մէջ Հ. Միքայէլ քաղցրախօս եւ պատրաստաբան քարոզչի համբաւ ձգեց. այս համբաւը սակայն և իր Պասրա գտնուած միջոցին Նալեան Ցակոբ Պատրիարքին դէմ հրատարակած ընդդիմախօսական գրութիւնը բաւական պատճառներ հաւաքեցին զինքն սուր ... Վենետիկ վերադառնալ։

Հ. Միքայէլ եկրորդ անգամ Վենետիկ քաչուելուն բոլորովին փոխուեցաւ և քիչ ատենէն հրատարակեց իր հայերէն լեզուի քերականութիւնն և այս՝ «այնպիսի կարգաւորեալ և դիւրընկալ ոճով, մինչև համօրէն Ազգին ընդունելի լինել, ամենայն իրօք և եղիտ վյաջողութիւն մեծ ի վաճառ»։

Քերականութեանս առաջին տպագրութիւնն եղած է 1779ին. 1801 և 1833 տարիներուն կրկին տպագրութիւններու արժանացած է։ Այս պատուական Քերականութիւնը մէկէ աւելի սերունդներու դասագրքի տեղ ծառայած և Նուշիի ու Տփղիսի մէջ երիցս անգամ մաքրոյ ներքև գրուած է։

Հ. Միքայէլի հանճարը ծաւալն՝ կրցած ամէնէն բարձր գինովին հասաւ՝ երբ հրատարակեց իր մէկ պատմական երկասիրութիւնը «պարզ և գեղեցիկ կարգաւորութեամբ, հանդերձ ժամանակագրութեամբ և անվրէպ ժամանակագրութեամբ, միջամուխ լեալ յամենայն մատենագիրս Ցունաց և Լատինացւոց և Ասորւոց»։ Համառօտն ալ տպուած է 1815ին, ինչպէս նաև Տաճկերէնի ալ թարգմանուած է։

ԱՐՇԱԿ ԱԼԱՆ

(*).— Չամչեան Ցակոբոս վարդապետ հոգեւէր անձ մ'էր և յաջողակ չափաբերական ուսմանց մէջ։ Առաջին անգամ ինք յօրինած է Օրացոյցը, որուն անդրանիկ տպագրութիւնը 1757ին եղած է։ Հ. Ցակոբոս իր չինած օրացոյցին մէջ իւրաքանչիւր օրուան հանդէպ Հայ, Ցոյն, Լատին, Տաճիկ և Հրեայ աւուր պատչաճները դրած է. այս օրացոյցը մեր յիշած թուականէն մինչև այսօր կանոնաւորապէս ամէն տարի կ'հրատարակուի և եղած է «Դաղափար օրացուցից տպելոց և այլուր յազգին մերում»։ 84 տարեկան և 1805ին վախճանած է և թաղուած «ի գերեզմանատանն Բերայի ի հողի տանն Զամչեանց, հանդերձ տապանագրաւ»։ Տես վարք Երեւելի Արանց. Երես 607

(*).— «Ոչ չատացեալ նորա մատուսակել նոցա զհոգեւորն, փութայր «նչանաւորս գործել զնոսա և յուսուցանել խմասոց, գիտելով հաւաստեաւ «թէ քանի կարեւոր իցէ այն յազգին «մերում»։ Տես կենսագրութիւն Երեւելի Արանց. Երես 512։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԼՈՐՏ ՍԱԼԶՊԸՐԻԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Անգլիոյ մէջ երկու նախարարապետներ միայն Լորտ Սալզպըրիէն աւելի երկար ժամանակ իշխանութեան վրայ մնացած են. Սըր Ռոպէրդ Ուոլփոլ, որ քսան և մէկ տարի վարչապետ եղաւ ԺԸ. դարուն առաջին կիսուն, և Լիվըրփուլի կոմսը, որ տասն և հինգ տարի վարչապետ եղաւ ԺԹ. դարուն սկիզբը։ Վիքդորիական չրջանին նախարարապետներուն մէջ ամէնէն աւելի երկար ատեն իշխանութիւն վարողն եղաւ Լորտ Սալզպըրի։ Երբ Լորտ Սալզպըրի աչքերը բացաւ Հադֆիլտի ազարակին իշխանական տան մէջ, Վիքդորիա թագուհին իր տասներորդ տարին կ'թեւակոխէր, և Կլատսդոն իր քսաներորդը կ'բոլորէր։ Լորտ Սալզպըրիի մանկութեան ամէնէն մեծ դէպքն եղաւ Հադֆիլտի դղեակին հրդեհը։ Դիչեր մը բռնկեցաւ չէնքին արեւմտեան թեւը, որ բոլորովին հրոյ ճարակ եղաւ, և մայր մարքիզուհին ալ մեռաւ բոցերուն մէջ։ Հադֆիլտ հաւսս չուտով վերաշինուեցաւ, բայց արդէն ապարանքին մէջ չկայ ոչինչ կամ գրեթէ ոչինչ որ հին դղեակն յիշեցնէ, զոր չինած էր Սէսիլ մը, որ եղաւ առաջին Լորտ Սալզպըրին, և որ, իբրև արքունի մունետիկ, ինք հռչակեց Ստուարդեանց առաջինին ամբարձումն ի գահ Անգլիոյ։ Պատմական զանազան յիշատակներ կապուած են Հադֆիլտի հետ են Ելիզաբէթ թագուհիին հիանալի լաւագոյն կենսագրերը, և որուն որրանն ալ հոն պահուած է։ Այս մեծամուն և ահաւոր վեհապետուհին (Ելիզաբէթ) հազար դրանիկներու հետ Հադֆիլտէն ժամանեց Լոնտոն, առաջին անգամ ըլլալով իր հպատակներուն երեւելու համար։ Իր առաջին Գահաճառը կարդաց Հադֆիլտի մէջ կաղնիի մը տակ, որ ցայսօր կանգուն մնացած է։ Վերջապէս դղեակին դիւանատունին մէջ կ'գտնուին իր թագաւորութեան վերաբերեալ բազմաթիւ վաւերաթուղթեր, ի

ԱՆԻՒՈՒԴԱ

ՀԱՆՐԻ ԿՐԷՎԻԼ (1)

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ ԱՌՆՈՒԱԾ

Ա.

Տարիա Բաւլօվնա Չէվիցքի իշխանուհին, գրեթէ Բեգերապուրկի իր ապարանքին չափ ընդարձակ ամարանոցին մեծ սալօնին մէջ նստած, իր փայլուն եղունգները կ'դիտէր, առանց ուրիշ բան մ'ընելու։ Անգործութիւնն ազնուական Տիկնոջ մը առանձնաչնորհումն է, մանկամարդ ըլլայ թէ ոչ։ Իշխանուհին, առանց մանկամարդ ըլլալու, հեռի էր սակայն ծերութենէ։ Ուրեմն, անվիճելի կերպով ունէր այս առանձնաչնորհումը։ Եղունգները դիտել և անոնց գեղեցկութեան ու սատափի պէս փայլուն անոնց մակերեւոյթին ողորկութեան վրայ ապահով ըլլալն ալ առանձնաչնորհումն է ազնուական Տիկնոջ և գրեթէ պարտաւորութիւն մը՝ երբ սենեակ կուգայ։ Արդ, կ'անձրեւէր։ Հոկտեմբերի անձրեւը, որ ձիւնը կ'կանխէ Պալդիկի ու Տնիէբէրի միջև գտնուած այս գրեթէ ճախճախուտ երկրին ընդարձակ տարածութեան մէջ, որ չի կաթկթէր, այլ յորդահոս կ'տեղայ, որ օդը կ'մթագնէ ու ժամը քանի՛ն ըլլալը կ'ծածկէ։ Քուրլանտի, Լեհաստանի և Ռուսիոյ անձրեւը միջօրէէն ի վեր կ'տեղար և յայտնի չէր թէ ե՛րբ պիտի դադրէր։

— Ութ օր առաջ մեկնելու էի, ըսաւ իշխանուհին, եղունգներուն քննութիւնն աւարտելէ ետքը։ 8 օր առաջ, ճամբաները դեռ բաց էին։ Լաւնթայմրս կրնայի երթալ։ Հիմակ ստիպուած եմ ահա ձիւնին և բալիխերին սպասել, եթէ սակայն օդը չխացուի, որ չատ հաւանական չէ։ Երե՞ք չաբաթ։ Զանձրոյթէս պիտի մեռնիմ։ Զանձրոյթէ պիտի մեռնինք, Տա՛չ, աւելցուց իշխանուհին պատասխանելով սեւ, փայլուն, ուշիմ ու վառվռուն աչքերուն իր աղուոր պզտիկ չան, որ կծկուած էր յորդկապոյտ թաւիշէ իր շրջազգեստին ծալքերուն մէջ։ Իշխանական ապարանքը սակայն, իր միակ յարկին մէկ ծայրէն միւսը, ա՛յնքան լաւ տաքցած էր որ ամէնէն սրամիտ ճարտարապետն իսկ պիտի չկրնար օդի հոսանք մը գտնել։ Կրկնակ պատուհանները 15 օր առաջ դրուած էին և սալօնին ամէն անկիւնները չերմանոցի տունկերով զարդարուած։ Էաւռոյ մեծ դաշնակ մը, նուագահանդէսի ճշմարիտ գործիք մը, երաժշտագէտ իշխանուհւոյն քմահաճոյքին կ'սպասէր։ Ցարակից սենեկի մը մէջ մատենադարան մը կար, ամէն երկրի հին ու նոր գրողներու երկերովը ակաղձուն։ Մնաց որ, դրացի կալուածատէրերու ընտանիքները, ամենքն ալ լաւագոյն դաստիարակութիւն առած մարդիկ, քաջ գիտնալով թէ ի՛նչ յարգանք ընծայել պէտք է այդքան բարձրաստիճան ու ազնուատոհմ Տիկնոջ մը, պիտի փութային հրաւէրով կամ առանց հրաւէրի, գալ իրենց պարտականութիւնը կատարել, կամ փառաւոր ճաչ մ'ընել։ Այսպիսի պայմաններու մէջ, երեք չաբաթը դժուա՞ր է անցընել։ Աւելորդ չէ՞ ժամանակին ընթացքը փութացնել ուզել։

— Կ'հարցնեմ եա ինծի թէ, մտածեց իշխանուհին, ամուսինս ինչո՞ւ խնդրեց ինծմէ — կամ հրամայեց ինծի — հոս սպասել իրեն, Բեգերապուրկ դառնալու համար միասին։ Այո՛, նոր խնդրութիւն մը գործած ըլլալու է, և մեր Վեհ. տիրոջն, իրաւ է՞ր խիստ է պաշտպանութիւններու մասին, կ'յուսայ անխորհուրդ արկածի մը յիշատակը ջնջել մեր միասին դարձովը ի Բեգերապուրկ։ Բայց ինծի համար, որ յանդիմանութեան արժանի բան մ'ըրած չունիմ, քիչ մը ծանր կուգայ Վօլօտեայի (իր էրկան) քմայքները քաւել երեք օր ու երեք գիշեր անընդհատ երթալով ու տատանելով փոսավոր ճամբաներու վրայ, մինչև որ Մոսկուա հասնինք, երկաթուղի նստելու համար։

Իշխանուհին հառաչեց։ 42 տարեկան էր, բայց աւելի երիտասարդ կը ցուցնէր։ Իր պարտաւորութիւններուն ու նաև իր սիրոյն, սահակ ամուսնին կապուած այս փափկասուն Տիկնին, որ տառապած ըլլալն ու գանգատ ունենալն յայտնի չընելու չափ հպարտ ու զուսպ էր, կ'ապրէր ընդհանուր յարգանքի և մինչև իսկ սքանչացումի մէջ, Կայսերական ընտանիքէն սկսեալ մինչև յետինն իր ազատագրած ստրուկներուն։

— Զանձրոյթէ պիտի մեռնինք, չէ՞, Տա՛չ, կրկնեց իշխանուհին, չան ականջները քաշելով փափկօրէն։

Տաչ խածաւ, բայց պատասխան չտուաւ։ Տարիա իրեն մօտ գտնուած կողովի մը մէջէն առաւ պզտիկ հայելի մը, որ պատասխան պիտի տար ապահովաբար։ Ե՛, ուրեմն, այո՛։ Տակաւին չատ գեղեցիկ էր ազնուական Տիկինը, որ ինքզինք կ'դիտէր ադամանդներով շրջանակուած պզտիկ սիրուն հայելին մէջ։ Իր խարտեաչ մազերուն փունջին մէջ ոսկոյն թել մ'իսկ չկար։ Ակռաներն ալ եղունգներուն չափ գեղեցիկ էին։ Կապոյտ աչքերը, իրաւ, արտասուած էին, բայց անուշ արտայայտութիւն մ'ունէին։ Երբեմն փայլակ մը կ'անցնէր անոնց մէջէն, դաչոյնի մը կապուտակ պողպատին պէս։ «—Դեռ չատ գեղեցիկ է» կ'ըսէին ամէնքը։ Հայելին ալ այս խօսքը կ'կրկնէր։ Ըստոյներն իրաւունք ունէին։ Հայելի՛ն ալ։ Ցանկարծ բոժոժներու ձայն մը լսուեցաւ դուրսէն, հեռուէն, չատ հեռուէն, մեծաւոր ճամբուն վրայ, ճնչած չրակոյտներուն մէջ տարափին ծփծփանքներուն հետ։— Այցելութի՞ւն մը, պոռաց իշխանուհին, և մինչ ինք ելեկտրական զանգակը կ'հնչեցնէր, Տաչ կատաղաբար կ'հաչէր։ Անձրեւի տակն այցելութիւն չի տրուիր այդ կողմերը։— Լռէ ըրէ՛ք, ըսաւ Տարիա սպասաւորին։ Անկիւնթարթի մէջ, դուրսի ահռուն վերջալոյսը խաւար գիչեր եղաւ ամենուրեք տարածուած կանթեղներուն յորդ լոյսին առջև։ Բոժոժներու ձայնը կ'մօտենար։ Արկածախնդիր այցելու մ'էր, որ անձրեւին դէմ ապաստան փնտռելու կուգար ի Պէէլօվա։— Ո՞վ կրնայ ըլլալ, կ'ըսէր Տարիա ինքնիրեն, արագ արագ յիչելով բոլոր անոնք որ կրնային իրենց ձիերը վտանգել այդպիսի օր մը։ Բոժոժներու ձայնը մարեցաւ սանդուղին առջև։ Իշխանուհին ընդունելութեան դէմքն առաւ, իր հանգիստաւոր կերպարանքին վրայ աւելցնելով ինչ որ մարդ կ'պարտի մէկու մը որ զինք տեսնելու համար չի վարանիր թաց խնուիլ ընել իր մարդիկն ու ձիերը։ Դուռը բացուեցաւ, բայց ո՛չ բոլորովին, ինչպէս կ'ըլլայ ասպնճանաւոր այցելուի մը առջև։ Առաջնակարգ տան մը սեղանապետներու մասաւ։ Իշխանուհին անմիջապէս ճանչցաւ զայն։ Իվան, քսան տարիէ ի վեր, հաւատարիմ ու վստահելի մարդն էր իր հօրեղբօրաղջկան, Միրաքի, որ այրի մնացած էր պզտիկ հարստութիւնով և միակ աղջիկով մը։

(Շար.) Թարգմ. Փ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ

միջի այլոց, ծննդաբանական ծառ մը, ուր իր առաջին նախահայրը կ'կոչուի Ադամ, և նախամայրը՝ Եւա։ Արդի վարչապետը, ամէն առեն որ քիչ մը դադար կ'առնու քաղաքական գործերէ, եռանդեամբ կ'զբաղի կարգի կանոնի դնելու Հադֆիլտի դիւաններուն մէջ պարունակեալ 13,000 նամակները։ Բայց այս աշխատութիւն այս կերպով վերջանալիք չունի։ Լորտ Ռոպէրդ Սէսիլ ազնուական ծնած էր, բայց—ընտանիքին մէջ կրտսերագոյն ըլլալով—խոշոր հարստութիւն մ'ունենալու վիճակած չէր։ Ուստի պարտաւորուեցաւ իր երիտասարդութիւնն ուսմամբ և գործունէութեամբ անցընել, և իր դասաւորակութիւնն աւարտից ճամբորդութիւն մ'ընելով անգլիական գաղթավայրերուն մէջ։ Աւստրալիոյ մէջ գտնուած պահուն էր որ զուգադիպութեամբ մը Պէնտիկոյի ոսկեհանքներն երեւան եկան. քանի մը ամիս այդ տեղւոյն մօտերն ապրեցաւ, հետաքրքրութեամբ դիտելով հանքագործներուն աշխատութիւնները։ Ետքը Նոր Զելանտայի մէջ երկար ատեն բնակեցաւ, և Անգլիա դարձաւ 1853ին։ Քաղաքականութիւնն իր քայլերուն առջև բացուեցաւ բոլորովին հարթուած ճամբու մը պէս։ Լորտ Ռոպէրդ Սէսիլ Սդէմֆօրտի ընտրականէն երեսփոխան ընտրուեցաւ։ Իր ընտրութեան օրն ամէնէն աւելի կարեւոր թուականն եղաւ երիտասարդ Լորտին կեանքին մէջ։ Երկրորդ կարեւոր թուականն ալ իր ամուսնութեան օրը։ Լորտ Ռոպէրդ Սէսիլ 24 տարեկան էր։ Իր ծնողք, իրմէն աւելի փառասէր, կ'ատէին զինք հարուստ աղջկան մը կարգուիլ, բայց երիտասարդ երեսփոխանը մերժեց հետեւիլ իրեններուն չահամոլ յորդորներուն։ Կ'սիրէր բարեհամբաւ, այլ միջակ հարստութեան տէր դատաւոր Պարոն Օլտըրսընի աղջիկը։ Ակամայ չկախելով իր ծնողաց դիտողութիւններուն, 1857ին կարգուեցաւ իր սիրած աղջկան հետ, որ երկար ժամանակ Հադֆիլտի մէջ իբրև ընտանիքի ազնուական անդամ չճանչցուեցաւ։ Հայրն իր հարստութենէն չատ քիչ բան կապելով իրեն, Լորտ Ռոպէրդ Սէսիլ ապագային նայեցաւ ամենայն վստահութեամբ։ Եւ սկսաւ անվեհեր կերպով յօդուածներ գրել ապրելու կամ գոնէ իր անբաւական եկամուտին պակասը գոցելու համար։ Թայմզ, Մօրնինկ Քրօնիքլ, Սադըրտէյ Ռիվիու հրատարակած են իր բազմաթիւ յօդուածները։ 1865 Յունիս 14ին գրիչը վար դրաւ, իր անդրանիկ եղբօր անակնկալ մահուան օրը։ Այդ վայրկենէն սկսեալ Լորտ Ռոպէրդ Սէսիլ Լորտ Քրէնպօրն անունն առաւ և բազմեցաւ Լորտերու Ժողովին մէջ (ինչպէս յայտնի է, Լորտ Քրէնպօրն անունը կ'կրէ նաև այսօր իր որդին, արտաքին գործոց նախարարին խորհրդականը)։ Որքան Լորտ Ռոպէրդի անհատական կեանքը ճշտիւ ծանօթ է, այնքան ալ Լորտ Սալզպըրիի անհատական կեանքը խնամով թաքուն պահուած է ամէն նայուածքներէ։ Նոյն իսկ դժուար է է սահմանել Լորտ Սալզպըրիի նկարագիրը։ Իր քաղաքականութենէն անհունապէս աւելի երանգներ ցոյց կուտայ իր նկարագիր։ Լորտ Սալզպըրիի համարձակ և առանց քաշուելու ըսած խօսքերը քիչ մը կը մատնեն իր նկարագիրը, քաղաքավարական բացատրութիւններու տակ չընկճեր իր ըսելիքը։ Զօր օրինակ, իր շնորհաւորական առաջին խօսքը, զոր ուղղեց Մ. Մաքզիմի, հռչակաւոր թնդանօթին հնարիչին, հետեւեալն եղաւ. —«Որքան մարդիկներ, Պարո՛ն, խելացիք մահուան ձեռքէն, հիւանդութեան հետեւանօք մահուան ձեռքէն»։ Սրամիտ զուարճախօս մ'է։ Երբ ծխող մը դիտողութիւն կ'ընէր իրեն քով թէ «հոս այրածի հոտ կայ», Սալզպըրի, որ ծխողները կ'ատէ, պատասխանեց. —«Է՛, այո՛, այրած ծխախոտը չատ գէչ կ'հոտի։» Բայց այս մերթ կակուղ և մերթ անմպիտ ծաղրաբանը բոլորովին զուրկ չէ զգայուն մարդու մը բարեմասնութիւններէն։ Դեռ մոռցուած չէ այն արցունքը՝ որ իր աչքերը թրջեց երբ Լորտ Ռոպէրդի Լորտերու Ժողովին մէջ Կլատսդոնի դամբանականը խօսելով, պատմեց թէ հանգուցեալն ինչպէս, իր մահուան անկողնին մէջէն ցաւակցական տոմս մ'ուղղեց տիկին Սալզպըրիի, պահպանողական կուսակցապետին՝ իր անհաչտ հակառակորդին պատահած մէկ արկածին առթիւ։ Քաղաքականութեան սահմանին մէջ ցրուած կէտ պահպանողական, Լորտ Սալզպըրի ծայրայեղ ազատական մ'է ի մասին գիտութեան։ Ամէն մարդ գիտէ թէ գիտութիւնք Լորտ Սալզպըրիի չափ ջերմեռանդ հետեւող և խանդավառ աչակերտ չատ քիչ ունին։ Հադֆիլտի դղեակն իր կողերուն մէջ կ'ծածկէ տիպար քիմիական աշխատանոցներ, ուր մեծանուն պահպանողական կուսակցապետն եռանդեամբ կ'պարապի յանդուգն և չատ նուրբ քիմիական փորձերու։ Լորտ Սալզպըրի մին եղաւ առաջիններէն որք ջատագովեցին ելեկտրականութիւնն առտնին կենաց պէտքերուն գործածելու դրութիւնը։ Ուստի այսօր Հադֆիլդ դղեակն ելեկտրականութեան ճշմարիտ պալատ մ'է։ Եւ ասոր համար է որ վարչապետը կ'նախընտրէ այս բնակավայրն իր միւս երեք սեփականութիւններէն, ուր չատ քիչ ժամանակ կ'անցընէ, Ուօլմըր Քասըլ (Քենդ), Մէնըր Հաուս (Քրէնպօրն Տօրսէդ) և Պասթիդ ի Պոլիէօ (Ֆրանսա)։ Ժամանակին իրեններուն փափաքին հակառակ կարգուելով, Լորտ Սալզպըրի դժուարին կեանքի մը հաւակերպելու պարտաւորուեցաւ։ Բայց փութանք ըսել թէ իր սրտին ձայնին մտիկ ընելով չատ պատուական հաչիւ մ'ըրած եղաւ։ Սալզպըրի ընտանիքը Կլատսդոնի ընտանիքին չափ մէկ սիրտ մէկ հոգի էր։ Տիկին Սալզպըրի դժգոհ էր Լորտ Սալզպըրիի քաղաքական ասպարէզին մէջ մտնելէն. «ագարակատէր ըլլար, աւելի գոհ կ'ըլլայի» կ'ըսէր տիկինն իր բարեկամներուն։ Բայց երբեք չջանաց չատ կռուել կոչման մը հակառակիլ։ Իսկ միւս բոլոր կէտերուն վրայ Տէր և Տիկին Սալզպըրի համախորհուրդ և համակարծիք էին։ Շինծու ձեւերէ և ցուցամոլ պատկառանքներէ չէին սիրեր երկուքն ալ. Լոնտոնի մէջ առանձին կարգ անցած է անոնց դժկամակութիւնը պարահանդէսներու և աղմկալից հացկերոյթներու համար։ Լորտ Սալզպըրի երջանիկ հայրն է եօթն զաւակներու, հինգ մանչ և երկու աղջիկ։ Իր մանչերն արդէն մեծամեծ դիրքեր բռնած են Պետութեան, եկեղեցւոյ, բանակին և դատաւորութեան մէջ։ Իր երկու աղջիկներէն մին ծովային նախարար Լորտ Սէլպօրնի տիկինն է, միւսը՝ Օրիորդ Կուէնտոլին Սէսիլ՝ ամուսնացած չէ։ Բաց աստի, Լորտ Սալզպըրիի երկու քեռորդիներն ալ անգլիական դահլիճին մէջ կարեւոր պաշտօններ ունին, երկու Պալֆուրները՝ Վարչապետը կը պարծի իր ընտանիքին, իր հինգ մանչերուն, իր փեսային և իր քեռորդիներուն վրայ։ Անցեալ տարի Ծնունդէն քանի մ'օր առաջ արտասանած մէկ ճառին մէջ՝ Լորտ Ռոզպէրի անգլիական սրամտութեամբ հեգնական ակնարկութիւն մը ըրաւ Սալզպըրիի ընտանիքին բոլոր անդամներուն քաղաքական պաշտօններու ասպարէզին նկատմամբ։ «Հա՞րկ է վախնալ թէ, ըսաւ ազատական ատենաբանը, տարւոյն այս ժամանակին մէջ նախարարներուն ցրուիլը վտանգի մը առիթ կրնայ տալ։ Տգէտները կրնան այսպէս կարծել։ Այո՛, չգիտցողները կրնան կարծել թէ Անգլիոյ մէջ՝ Ծննդեան տօնին առեն, ոչ կեդրոնական հսկողութիւն կայ, ոչ վարիչ իչխանութիւն, որք պետական չահերուն հսկեն խղճի մտօք։ Բայց անիրաւութիւն է ասոր համար իրար անցնիլը։ Երբ մեծանուն մարքիզին (Լորտ Սալզպըրի) ընտանիքն հաւաքուի Ծնունդը տօնելու համար, կ'զգանք որ իր բնակավայրին մէջ հաւաքուած է, ոչ թէ ամբողջ նախարարական դահլիճը, այլ դահլիճին կարեւոր մէկ մասը, ճշմարիտ ներքին դահլիճ մը։ Ազնուական մարքիզին ընտանեկան սեղանին չուրջ ժողովուած բոլոր այն անձնաւորութիւնք, նախանձաւորութեամբ կ'հսկեն մեր չահերուն և մեր երկրին ապագան անոնց յարատև մտահոգութեան առարկայ է։» Լորտ Ռոզպէրի այսպէս խօսելով, հեգնական քննադատութիւն մը կ'ուղղէր դահլիճին պետին։

ՀՆՁՈՑ ԱՌԱՏՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՔԱՆԱՏԱ

Յունիս ամսուն երկրագործները մեծ երկիւղի մէջ էին, որովհետև երաչտութիւնը վաղրկեցուցած էր ցորենին աճումը, արտերը դեղնած էին ժամանակէն առաջ։ Բայց վերջապէս անձրևն եկաւ, քիչ մը ուչ արեւելեան գաւառներուն համար, բայց ճիչտ ժամանակին Մանիդոպայի և արեւմտեան գաւառներուն համար ուր նմանը չտեսնուած առատութեամբ բերք կայ այս տարի։ Մօնրէալի ֆրանսական տեղեկագրական սենեկին հաչիւներուն նայելով, Մանիդոպա գաւառը միայն 10—12 միլիոն հեկտոլիտր ցորեն կամ հացահատիկ պիտի արտադէ, իսկ ամբողջ Քանատայէն 20 միլիոնէն աւելի հեկտոլիտր ցորեն պիտի արտածուի, այնպէս որ Ռուսիոյ հնձոց անկեալ վիճակէն պիտի չնեղուի Եւրոպա, և հացը պիտի չողէ։ Այսքան առատութեամբ հունձքը քաղելու չեն բաւեր բնիկ գործաւորները, ուստի աչխարհի զանազան կողմերէն հնձող երկրագործ կ'փնտռուի և կ'կանչուի։ Առ նուազն 20,000 հոգի պէտք են։ Քանատական իչխանութիւնք գործաւոր հաւաքելու համար յատուկ գործակալներ ղրկած են Ամերիկա և Եւրոպա, գործաւորներուն օրական մինչև 30 ղրչ. կ'տրուի, ուտելիքն ալ բանեցնողին վրայ է։ Այս չատ բարձր գիներուն վրայ հոգ ընող չկայ, որովհետև այս տարի ցորենի հունձքը միջակ է Եւրոպայի մէջ, և Միացեալ Նահանգաց մէջ ալ աննպաստ է, այնպէս որ չահագործութեան համար մեծ ասպարէզը Քանատայի առջև բացուած է։ Ուստի ամբողջ Քանատա ընդհանուր ցնծութեան մէջ է, արեւմտեան գաւառները մանաւանդ։

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
ՈՍԿԵՂԷՆ
ԲԱՆԱԼԻ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ
360 երես.— Կարդալ, հասկնալ, խօսիլ, չարադրել։
Պարունակութիւն.— Նախադիտելիք անգլ. ընթերցանութեան, վարժութիւն անգլ. ընթերցանութեան, գործնական հրահանգներ, հայերէնէ անգլ. և անգլիերէնէ հայերէն թարգմանութեան համար անգլ. ոճեր, քերականութիւն, անկանոն բայեր, համաձայնութիւն, վերլուծութիւն, բառագիտութիւն, չարադրութիւն և նամակագրութիւն։ Կ'ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով։ Կեդրոնատեղին է Մատթէոսեան Տպարան։ Գին 15 դհկն., 20—17

ՅԵՏՍ ԿՈՉՈՒՄ ՄԸ ԵՒ ՆՈՐ ՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Le retour du Viceին (Վըրդուր տիւ Վիսին) մէջ, Մ. Բօնսըվրէ (Pontsevrez) իր հոգեկան դիւցազնին բերնին մէջ կ'դնէ սա՝ վարդապետութիւնը թէ «Մոլութիւնը միչտ դարձ մը կ'ընէ՝ մտքի մասնաւոր գործողութեամբ մը որ իր օրէնքն ունի։ Փոքր յանցանքը գործողը ժամանակ մը ետքն ալ պիտի գործէ նոյնը, կամ աւելի մեծ յանցանք մը, կամ պիտի կրկնէ նոյն տեսակ չարութիւն մը։»

Ըստ այսմ, կ'ըսենք մեք ալ, Սուտ մը խօսողը՝ սուտ մ'ալ անպատճառ պիտի խօսի։ Ճշմարտութիւնը միայն մէկ է. Սուտն երբեք չի լմննար մէկ հատով։

Սանասարեան վարժարանի ջատագովութեան մը իբր յառաջաբան՝ լրագրոյս տնօրէնին որդւոյն նկատմամբ ստայօդ բաներ մը գրող թերթն երէկ լիովին ետ կ'առնէ ինչ որ նոյն տղուն կ'վերաբերէր։ Կ'յայտարարէ բացորոչապէս և անկեղծապէս թէ տղուն Սանասարեանէն մեկնումն ամենևին կապ չունէր իր վարք ու բարքին հետ. Թէ տղուն բարոյականը բնաւ երբեք խնդրոյ տակ ձգող չէ եղած. թէ գրուածքը սխալ էր, կամ սխալ իմացուած. All right! Բայց փոխանակ այս տեղ կանգ առնելու, պէտք կ'զգայ ուրիչ սուտ մը յերիւրելու՝ գոյն մը տուած ըլլալու համար իր երկու օր առաջուան անտեղի հրատարակութեան։ Կ'ըսէ թէ տղուն արձակումը ձրի ըլլալուն հետեւանք էր։

Պարտաւոր.— Դրա՛ծ է Սանասարեան Հոգաբարձութեան գանձապետ Կարապետ էֆ. Տէր Ազարեանի ընկալագիրը, հաստատող թէ նո՛յն տարեչրջանին համար իսկ (1896—97), յոյժ բաւ մնկնած է տղան, իր հօր կողմէ՝ փոխանակագրով մը կանխիկ վճարուած էր կէս տարեթոչակ։ (*)

Դրա՛ծ են Տեառ Յ. Մատթէեան էֆ.ի ընկալագրերը, ապացուցանող թէ հօր կողմէ վճարուած են մուտքի, պահեստի դրամի և երթ ու դարձի բոլոր գումարները։

Ուրեմն, ինչ որ գրուած էր տղուն վարք ու բարքին վրայ՝ սուտ էր, անարգ սուտ մը։ Եւ սուտ է ինչ որ կը վերաբերի տղուն «ձրի ըլլալուն համար արձակուելուն»։ զի Տեսչութիւն մը, որ կէս տարեթոչակն ընդունած է, և այն առթիւ չնորհակալութեան գիր մ'ալ ղրկած է, ձրի նկատած չի կրնար ըլլալ աչակերտ մը, ո՛չ ալ՝ ձրի էր ըսելով՝ արձակած կրնայ ըլլալ զայն։

Աւելին կայ։

Նո՛յն պատմին թէ՛ Վսեմ. Գ. Կարապետ Եղեանց և թէ Յ. Մատթէեան էֆ. ուզած են ձրի պահել, դիւրահասկնալի չարժառիթով մը։ Բայց տղուն հայրը չէ ընդունած։

Նաև, Տեառ Գ. Աբուլեան, իր տօնը տանելով, յորդորած է տղան չմեկնելու։

Սանասարեան Տեսչութեան քարտուղար Գ. Թօթվլյեան ալ՝ տղուն Պոլիս դառնալէն ետքը՝ յաջորդաբար երեք նամակ գրած է՝ ջերմապէս յանձնարարելով հօրն որ անպատճառ Սեպտ.ի սկիզբը (1897) տղան Կարին հանէ՝ դպրոցական վերամուտին։

—Ո՞ւր է ուրեմն «արձակուած» տղայ։ Ո՞ւր է «ձրի»։ Սուտէ՛ն։

* * Եւ չատ խեղճ չէ՞ միթէ այն դատն որ այս տեսակ սուտերու կրթնելու պէտք կ'ունենայ։

Ի՞նչ էր նպատակնին՝ այս տղուն վրայ խօսք բանալով։ Ի՞նչ կ'ուզէին հաստատել՝ անճահ անձնականութիւններու դիմելով.— Թէ հայրն ո՞խ կապած է Սանասարեանին՝ իր տղան արձակած ըլլալուն համար։

Բայց, ձախո՛ղ փաստաբաններ, ահա պատճառ եղաք որ հակառակն հաստատուեցաւ հրապարակի վրայ. (բան մը զոր հայրն ինք հրապարակել վայելուչ համարած չէր մինչև հիմա.) այսինքն թէ՝ հայրն ինք հանեց է Սանասարեանի մէջ ունեցած իր զաւակը, ինչպէս նոյն պահուն, և անկէ ի վեր, հանեցին իրենց զաւկներն այն ամէն Պոլսեցիք և Իգտիրցիք որք աչակերտ ունէին Սանասարեանի մէջ։

Երբեմն, Պոլսեցի և Իգտիրցի աղաքները ամբողջ կարաւան մ'էր որ ուղղուած էր դէպ ի Սանասարեան։ Հատ մը չմնաց։ Ամենքն ալ ելան, երկու կամ երեք տարիէն։

Հաստատուեցաւ նաև թէ ո՛չ միայն Սանասարեան Տեսչութիւնն ինք չէ հաներ տղան, այլ տղուն հայրը նոյն իսկ ձրի ըլլալու պայմանաւ չէ ուզեր էր դառնալը Սանասարեան վարժարանին մէջ։

Ի՞նչ կ'հետեւի ասկէ։ Ամէնէն աւելի նախապաշարեալ ընթերցողն անգամ չի՞ հասկնար որ հայրն ինք չէ ուզեր հոն թողուլ իր տղան՝ կա՛մ կլիման ու ֆիզիքական միջավայրը, կամ դպրոցին ընթացքն և ուսումնական վիճակն իր տղուն յարմար չգտնելուն համար։ Ասկէ տարբեր բան կրնա՞յ հասկցուիլ։ Ո՞ր ապուչին ուրեմն պիտի հաւատցնեն թէ այս պատճառաւ հայրն ոխ կապած է եղեր Սանասարեանի դէմ։

Եւ երբ իր ամէն պարագաներով մեզ ծանօթ ա՛յսքան պարզ, ա՛յսքան որոչ դէպք մը ա՛յս աստիճան կ'խեղաթիւրեն անպատկառ սուտերով, ի՞նչ սուտեր ալ արդեօք չեն կլլեցներ բարեմիտ ժողովրդեան, հեռաւոր Վսեմ. Կուսակալութեան, և վարժարանին վիճակը մօտէն չգիտցող ծնողքներուն և ընթերցողներուն։

Փոխանակ այսպիսի ստայօդ գրութեանց հրատարակման համար ժամանակ, խելք և մանաւանդ դրամ վատնելու, աւելի աղէկ չէ՞ր ընել հրատարակուած դիտողութիւններն լրջօրէն ի նկատ առնելով, և այն մեծ Հաստատութիւնն իր բարեյիչատակ Հիմնադրին փափաքանաց համապատասխան վիճակի մը բերելով։

Ըմբռնեցինք որ մեք իրենց դէմ անձնական ոխ ունինք եղեր։ Բայց իրենց դէմ ի՞նչ ոխ կրնային ունենալ միւս բոլոր ազգային թերթերն ու հանդէսներն ալ, որոց ամէնքը, բաց ի մէկ հատէն, (որ, երէկ, արդահատելի ճիգեր կ'թափէր իր «Ձեռնարկ»ներուն հաչիւը փնտռելու համար,) ամէնքն ալ միշտ մէկ բերան խօսած են, ու կ'խօսին, Սանասարեան վարժարանին վիճակին ու ընթացքին վրայ։

Ամէ՞նք ալ, մեր յարգոյ պաշտօնակիցներ՞ն ալ, մեզ պէս զաւակ ունեցան Սանասարեանին մէջ, որ արձակուած է եղեր ձրի ըլլալուն համար!!!

Եւ սուտ՞ք են, այս անհերքելի ստախօսութի՞ւն են, որ ճշմարտախօսութիւն, ուղղամտութիւն, անկեղծութիւն և բարեկրթութիւն պիտի սորվեցնեն մեր զաւակներուն։ Ափսո՜ս։

(*).— Աչքերնուս մէջ հրատարակութիւններով հաչուեկցելու խնդիր չկայ այս տեղ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. ՈՒԻԼԸՄ ՌԷՅՄՈՆՏԻ ԵՒ ՔՐԻՒԿԸՐ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ.—Քրիւկէր նախագահ մեծ սիրով ընդունեց իռլանտացի հռչակաւոր երեսփոխանը, Մր. Ռէյմօնտ, որ յատկապէս Հոլանտա գացած էր նախագահին հետ տեսնուելու։ Ահա քանի մը պատասխաններն երեսփոխանին հարցումներուն. — «Իռլանտացիներն եղբայր կ'նկատեմ մեզ։ Գիտեմ իրենց համակրութիւնն և չնորհակալ եմ որ մեր կողմն են միչտ։ Ըսէ՛ք Իռլանտացի երեսփոխաններուն թէ խորապէս երախտապարտ եմ անոնց ջանքերուն համար։ Կ'մաղթեմ որ չարունակեն, վասն զի իրենց պաշտպանած դատն արդարութեան և ճշմարտութեան դատն է։» Լորտ Քիչնէրի յայտարարութեան և Մր. Չէմպըրլէնի վերջին ճառին նկատմամբ, Քրիւկէր նախագահ ըսաւ.—«Իմ ժողովուրդս պիտի չարհամարհէ այնպիսի յայտարարութիւններով և այնպիսի ճառերով, որք աւելի քաջալեր և գրգիռ կ'ըլլան անոնց որք կռիւը կ'չարունակեն։ Գալով բնիկներուն մասին Մր. Չէմպըրլէնի խօսքերուն, կ'պատասխանեմ թէ Անգլիացիք պատերազմին սկիզբէն զինեցին մեր դէմ բնիկները։ Պատերազմին առաջին ժամանակներուն, ի Տէրսէպորդ, զինեալ և Անգլիացիներէն առաջնորդուած բնիկներ յարձակեցան մեր բանակետղներուն վրայ, կիներ և տղաքներ սպաննեցին և չատեր ալ առին տարին։ Սուազիլէնտի Քաֆիրներն ալ նոյնն ըրին Անգլիացւոց դրդմամբ։ Իսկ մեք երբեք չգործածեցինք զինեալ Քաֆիրներ, սպիտակամորթի մը դէմ սևամորթ գործածելը միչտ հակառակ էր մեր սկզբունքներուն։» Քրիւկէր նախագահ կ'հերքէ թէ Պօէրք եւ Հոլանտացիք մեծ դաւ մը կազմած ըլլան Անգլիացիներն հարաւային Ափրիկէէն վանելու համար։ Գալով ապագային, երբ ժամանակը գայ, Աստուած պիտի ըսէ.—«Մինչև հոս, և ասկէց անդին ոչ», և Պօէրները պիտի փրկէ։» Նախագա՛հը կ'աղօթէ ամէն օր, որպէս զի Տէր Աստուած բանայ Անգլիոյ աչքերը։ «Մեր բոլոր խնդրածն այս է որ, յարեց ծերունին, վայելենք ինչ որ մեզ կ'վերաբերի։ Եթէ ընդունին մեր անկախութիւնը, պիտի աչխատինք վերականգնել մեր երկիրը. բայց զայս ընելու համար, մեր կատարեալ անկախութիւնը պէտք է մեզ։» Նախագահն եզրակացուց թէ իր Ամերիկա ճամբորդութեան մասին վերջնականապէս բան մը որոչուած չէ։ Երբ Մր. Ռէյմօնտ հրաժեչտ կ'առնէր, Քրիւկէր ըսաւ.— «Կրնաք տեղ ունենալ Խորհրդարանին մէջ կրկնել ինչ որ ձեզ այսօր ըսի։»

ՊՕԷՐԱԿԱՆ ՊԱՏՍՊԱՐԱՆՆԵՐԸ.— Ի նպաստ Պօէր կանանց և տղոց հանգանակութեան մը միջոցաւ կազմակերպուած բժչկական պատուիրակութիւն մը, որ կ'բաղկանար մէկ բժիչկէ և վեց հիւանդապահուհիներէ, Օգս. 17ին Սաութէմթընի նաւահանգստէն նաւ պիտի նստէր հարաւային Ափրիկէ երթալու և աչքէ անցընելու պօէրական պատսպարաններն անգլիական բանակետղներու մէջ, բայց անգլ. կառավարութիւնը, վերջին պահուն, արգիլեց այս պատուիրակութեան մեկնումը։ 1901 Մարտին՝ Լորտ Ռոզբէրդս արտօնութիւն տուած էր, բայց պատերազմական նախարարն այդ արտօնութիւնն ետ առաւ, առարկելով թէ այն թուականէն ի վեր կացութիւնը բոլորովին փոխուած է, և թէ լաւագոյն միջոցներ ձեռք առնուած են Պօէր կանանց և տղոց առողջութեան համար պօէրական պատսպարաններուն մէջ։

ՍՈՒԱԶԻՆԵՐԸ Կ'ՕԳՆԵՆ ՊՕԷՐՆԵՐՈՒՆ.— Ահա՛ նոր մտահոգութիւն մ'ալ Անգլիացւոց համար։ Իրենց թեւարկութեան ներքև գտնուած Սուազիլէնտ այս պահուս անհաստատ վիճակի մէջ է։ Թէև Սուազիլէնտի թագուհին հաւաստած է թէ իր բնիկներուն հետ չէզոք պիտի մնայ, սակայն իր հպատակները սկսած են մեծապէս օգնել Պօէրներուն, ինչպէս ըրին վերջերս Պրէմէրսդորբի վրայ պօէրական յարձակման միջոցին։ Պօէրք պիտի չը կրնային այն ամուր քաղաքն առնել, եթէ Սուազիները չխուժէին քաղաքէն դուրս անգլիական դիրքերուն վրայ։ Հիմա անգլիացիք կ'սպառնան Սուազիներուն վրայ ետ հակել յատուկ զօրագունդ մը յայտկացնելով, բայց Սուազիլէնտի կլիման չատ գէչ է, ձիերը մանաւանդ չեն դիմանար և կ'սատկին, կ'ըսեն անգլիացի թղթակիցները։

ԱՆԳԼԻԱՑԻՔ Կ'ԱՄՐԱՑՆԵՆ ԹԷՄԻԶ ԳԵՏԸ.— Ժամանակէ մ'ի վեր զինուորական իչխանութիւնք եռանդով կ'աչխատին Թէմիզ գետին բերանը գտնուած բերդերը նորոգելու և սպառազինելու։ Կ'հաւաստուի թէ ո և է թչնամի այդ գետին ճամբով չի կրնար արչաւանք մ'ընել Լոնտոնի վրայ։ Քլիֆ Քրիքի և Դիլպէրիի միջև գտնուած բերդերուն միւս կողմն անցնիլ փորձող թչնամի նաւատորմիղ մը կտոր կտոր պիտի ըլլայ ջուրին տակ և ջուրին վրայ գաղտնի տեղեր պահուած թորփիլներու պայթումէն, կ'ըսեն անգլիական թերթերը։ Մէկ-երկու տարուան մէջ Անգլիացիք հարիւրէն հարիւր աւելցուցած են Թէմիզ գետին պաչտպանութիւնները։ Հին թնդանօթներուն տեղ բոլորովին նոր թնդանօթներ զետեղեր են։

ԻՌԼԱՆՏԱՑԻՔ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ.—Իռլանտացի երեսփոխանք չատ նեղութիւնն պատճառեցին Խորհրդարանին նիստերուն մէջ։ Անդադար յարձակեցան կառավարութեան ներկայացուցած մէն մի առաջարկութեան կամ օրինագծին վրայ, մանաւանդ պօէրական պատերազմին առթիւ Նախարարք չմնաց որ չարտասանէին Մր. Չէմպըրլէնի և անոր կուսակցութեան դէմ։ Իռլանտացիք ա՛յնչափ առաջ գացին որ պօէրական և իռլանտական դատը միացնել ուզեցին, և բաց աստի, յայտնի է թէ Միացեալ Նահանգաց մէջ Անգլիոյ դէմ կարծիքի հզօր հոսանք մը պատրաստողներն ալ բնիկ իռլանտացիներն են, Ամերիկա գաղթող։ Իռլանտացի երեսփոխանք ամէն բան յայտնապէս ըսին Երեսփ. Ժողովին մէջ, իրենց երկրին դժգոհութիւնը, բաղձանքները, ապագայի մասին իրենց ծրագիրը, ևն.։ Այս ընթացք, թէև անմիջական երկիւղի մը առիթ չի տար, անգլ. կառավարութեան լուրջ ուչադրութիւնը գրաւած է, և հիմա կ'մտածուի իռլանտացի երեսփոխաններուն թիւը պակսեցնել, Իռլանտայի ընտրական չրջանակները բարեփոխելով։ Մր. Չէմպըրլէն անցեալ օր ի Պլէնհէյմ պահպանողական և միութենական միթինկի մը մէջ ըսաւ թէ «Իռլանտացի երեսփոխաններուն թիւը խիստ չատ է բաղդատմամբ իրենց ներկայացուցած մարդոց (Իռլանտացւոց) հարստութեան, թուոյն և իմացականութեան։» Ծանր խնդիր մ'է այս, որովհետև ընտրական չրջանակներու փոփոխութեան միջոցին Իռլանտացիք անչուչտ անտարբեր պիտի չմնան։ Բայց այս միջոցիս Անգլիոյ մէջ կուսակցական ոգին արծարծած է, և անգամ մը որ պօէրական գործը լմնցնեն, պիտի չվարանին իռլանտական խնդիրը ձեռք առնել խորհրդարանական տեսակէտով, քանի մը իռլանտացի երեսփոխաններ ճամբելու համար։ Սակայն պահպանողական—միութենական կուսակցութիւնը միայն իռլանտական կուսակցութեան դէմ չէ որ պիտի կռուի ընտրական մասնդման բարենորոգումն ի գլուխ հանելու համար. անդին կան Ազատականք, որք կ'մտածեն թէ առանց Իռլանտացի կուսակցութեան չեն կրնար իչխանութիւն գլուխ անցնիլ, ուստի, ամէն ճիգ պիտի թափեն որ Լորտ Սալզպըրիի դահլիճն այդ ծրագիրն յաղթահարուի. Իռլանտացիք Ազատականներուն անհրաժեչտ են կուսակցական քաղաքականութեան համար։ Արդ, մէկ կողմէն Ազատականք, միւս կողմէն Իռլանտացիք միանալով, յայտնի է նախատեսել թէ պայքարը կրնայ մեծնալ և աննպաստ ըլլալ վերջ ի վերջոյ ծրագրին յղացող դահլիճին։ Այս տեղեկութիւնները Լօնտոնէ Բարիզ հաղորդող թղթակիցն հետեւեալ կերպով կ'վերջացնէ.—«Կ'վախցուի որ Մր. Չէմպըրլէն, առանց ուզելու, և ինչպէս որ ըրաւ Թրանսվալի պատերազմին համար, օրակարգի անցընէ Իռլանտայի խնդիրը, իր ձախող մէկ ճառովը, որուն գաղտնիքն ի՛նք միայն գիտէ։ Միթէ Ափրիկէն չի՞ բաւեր իրեն համար։»

—Իռլանտայի մէջ զինուորական աղմարփորձեր կ'կատարուին չաբաթէ մ'ի վեր։

ՑԱՐԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ.—Թայմզ, Ցարին ի Ֆրանսա մտադրեալ ճամբորդութեան վրայ խօսելով, կ'ըսէ.—«Ոչ մէկ ցամաքային Տէրութիւն աւելի լրջօրէն և աւելի անկեղծօրէն գործեց միջազգային համաձայնութիւնը պահպանելու ի Չինաստան քան այն դաչինքն որ այսօր ի Ֆրանսա իչխանութեան գլուխն է։ Որովհետև միւս կողմէ կատարելապէս վստահ ենք Նիքոլա կայսեր խաղաղասէր դիտաւորութեանց վրայ, ամէն պատճառ ունինք յուսալու թէ Ցարին և Նախագահ Լուպէի միջև մտադրուած տեսակցութիւնը պիտի ծառայէ այն դատին, որուն չահակից են հաւասարապէս բոլոր Տէրութիւնք, ա՛յն է խաղաղութեան դատը։»

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ՅԱՄԵՐԻԿԱ.—Սան Ֆրանչիսքոյի քարափներուն և մթերանոցներուն գործաւորք բանթող ըրած ըլլալով, նաւահանգստին մէջ պարապ կեցած են, առանց բեռնաւորուիլ կարենալու, քանի չափ նաւեր, հացահատիկներու փոխադրութեան յատկացեալ, ընդ ամէնն 100 հազար թոնօ տարողութեամբ.—ասոնք եւրոպական նաւահանգիստներուն համար։ Իսկ տասնեհինգ ուրիչ նաւեր ալ որք չաքար պիտի առնէին Հավայի կղզեխմբին նաւահանգիստներուն համար, անոնք ալ կ'մնան նաւահանգստին մէջ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Դրիէսդի նաւարանին մէջ այս պահուս կը չինուին երեք առաջնակարգ զրահապատ յածանաւեր, խիստ արագընթաց։ Սեպտ. ամսուն ծով պիտի իջեցուի մին, Արբատ, չքեղ հանդէսներով, ի ներկայութեան աւստրիացի արհիդուքսի մը և մեծաւ պատուիրակներու։ Արբատ, Մաճառստանի հին թագաւորներէն մէկուն անունն է։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆՈՐ ԶՐԱՀ ՄԸ.—Լեհ Բրոֆ. Սէաէքանիք, իբրև հնարիչ հռչակաւոր, որ գերմանական բանակին մէջ կ'ծառայէ հիմա, նոր անթափանցելի զրահ մը հնարեր է։ Այս զրահ 2 քիլօ կը կչռէ, և մետաքսեայ հիւսուած մ'է լոկ։ 5 քայլ հեռուէն Մանլիխէր հրացանով արձակուած գնդակ մը 3 հազարորդամէդր միայն կրնայ մտնել հիւսուածին մէջ։ Մ. Սէաէքանիք իր զրահին մէկ նմոյշը ղրկեց Վիլհէլմ Բ. կայսեր։

ԿՈՄՍ ԼԱՐԻՇ, այսօր 65 տարեկան որ երկար ատեն Միացեալ Նահանգաց մէջ ապրեցաւ խեղճաբար իբրև սպասաւոր, այսօր չատ հարուստ է և պատուաւոր։ 1856ին, Վիլհէլմ Բ.ի մեծ—հայրը քառասուն և հինգ տարուան աքսորանքի դատապարտեց զԼարիչ՝ մենամարտի մը մէջ Բանիցա կոմսը սպաննած ըլլալուն համար։ Վերջերս, Վիլհէլմ կայսր Վիքթէնչդայն իչխանուհիին ազդեցութեան չնորհիւ իր ներկայութեան ընդունեց զայն, անոր վերադարձուց իր բոլոր կալուածները, հինգ միլիոն մարք արժողութեամբ, պաչտօն մ'ալ տուաւ անոր Քալիֆօրնիոյ մէջ, և նոյն իսկ յանձնարարեց անոր Օգավա (Քանատա) երթալ և իր Վեհափառութեան կողմէ բարեւել Անգլիոյ գահաժառանգը, որ Բարեյայսէն Քանատա պիտի երթայ։

ՊԱՊԻՆ ՑԱՒԵՐԸ.—Ս. Յովակիմայ տօնին առթիւ, Լեոն ԺԳ. Վատիկանի իր մասնաւոր մատենադարանին մէջ ընդունեց չնորհաւորութիւններ (որովհետև Պապին բուն անունն է Յովակիմ)։ Շատ կարճ բանախօսութիւն մ'արտասանելով, չնորհակալ եղաւ ներկայից որք գացին ժամակցիլ տօնին իր պաչտպան սուրբին, զոր չէ դադրած բնաւ յարգելէ, թէև, առողջութեան համակերպելու համար, պարտաւորուեցաւ ուրիչ անուն մը առնուլ Պապ եղած ատեն։ Պապն աւելցուց թէ չէր յուսար որ գալ տարի այս միջոցին ներկայ անձերը կարենայ տեսնել։ Ամէն տեսակ տրտմութիւններ, աչխարհի ամէն կողմէն գալով, փափաքելի կ'ընեն իրեն այլ ևս մահ առաջ պարտիլ տարիներու բեռէն։ Այս խօսքերուն վրայ «Ո՛չ, ո՛չ» լսուեցան ամբողջ սրահին մէջ, և Պապին չրթունքներն ալ ժպտեցան քիչ մը։

ՄՐ. ՔԱՐՆԷԿԻ, Սկովտիոյ Համալսարաններուն անմոռանալի բարերարը, հրաւիրուած է ընտրելի ներկայանալ Ապէրտինի Համալսարանին պատուակալ տնօրէնութեան պաչտօնին, իբրև յաջորդ Բրօֆ. Սդուըրդի։ Հետեւաբար չատ հաւանական է որ քիչ ատենէն Մր. Անտրիու Քարնէկի կոչուի Տր. Անտրիու Քարնէկի։

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐԱԿԱՆ ԴԱՍ ՄԸ.—Ամերիկացի ծանօթ անձնաւորութիւն մը, որ Եւրոպայի մէջ պտոյտ մը կ'կատարէ զանազան երկիրներու երկաթուղեաց մեքենաներուն ծանօթանալու նպատակաւ, հետեւեալ աննպաստ պատմութիւնը կ'ընէ ինքն իրեն դէմ.—Գերմանական մեծ երկաթուղիներէն մէկուն կեդրոնական կայարանին մէջ ամէն տեսակ տեղեկութիւններ առաւ գծին բանիլուն մասին, բայց տեղեկատու պաչտօնէին սենեկէն դուրս ելնելու պահուն, միտքն եկաւ որ բան մը մոռցած էր հարցնելու։ «Անմիջապէս ետ դարձայ, և դարձեալ սենեակը մտայ, տեսայ միևնոյն պաչտօնեան, որուն հետ խօսակցած էի քիչ մը առաջ և չատ զբաղեցուցած էի զինքը։ Ներողութիւն խնդրելով հարցումս ուղղեցի իրեն, բայց առանց գլխարկս հանելու։ Պաչտօնեան առանց բառ մը արտասանելու, ելաւ քովս եկաւ, և գլխարկս հանելով ձեռքիս մէջ դրաւ, և ապա պատասխանեց իմ հարցմանս։ Շատ պզտիկ մնացի, բայց վերջապէս քաղաքավարական դաս մ'էր։»

ԱՆԹԵԼ ՀԵՌԱԳԻՐ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՎԿԻԱՆՈՍԻՆ ՎՐԱՅ.— Լուքանիա չոգենաւ, որ Օգոս. 10ին Լիվըրբուլէն Նիւ Եորք մեկնեցաւ, անցեալ ուրբաթ իրիկուն ժամ 6էն քիչ մը վերջ անթել հեռագրով զեկուցում ընդունեց Նանդըքէդի ծովեզերքին բացերէն։ Լուքանիա հետեւեալ պատասխանը տուաւ «Ամենքն ալ լաւ են նաւուն մէջ։ Սանտի Հուքէ (Նիւ Եորքէ) 287 մղոն հեռի ենք, օդը պայծառ է, և կը յուսանք Նիւ Եորք համնիլ չաբաթ օր։ Խնդրենք իմացուցէք Քիւնարտ ընկերութեան գործակալներուն։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնն երէկ կատարուեցաւ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին յիշեալ մզկիթը գնաց կառքով. և Ուրբաթու աղօթքը կատարելէ ետք, Կայսերական Պալատ դարձաւ հանդիսաւոր թափորով։

Հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ և Ա. Թարգմանը, պարսկական գործակատարը, չաւէտական գործակատարը, ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդն ու իր ընտանիքը, Անատոլուի երկաթուղւոյ ընկերութեան Տնօրէն Մ. Զանտէր, և ուրիշ մէկ քանի օտարազգիք։ Ներկաներէն ոմանք արժանացան Կայսերական մեծարանաց, Սեննեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Երէկ, Ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն վերջ, շնորհուած Կայսերական արտօնութեամբ, աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ պատիւ ունեցաւ ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Վեհ. Սուլթանին»։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Կայսերական հրամանաւ, Պոլսոյ Կեդրոնական բանտին մէջ 50 անկողիննոց հիւանդանոց մը պիտի հաստատուի, որուն համար 500 ղշ. ամսականով Խասդիւղար—Ազաար մը պիտի անուանուի, և 200 ղշ. ամսաթոշակով քարտուղար մը։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ Թագաւորութեան տարեդարձին օրը, 70 օսմ. նամակատուններ պիտի սկսին արժէքաւոր նամակներ և թղթատարական փոխանակագրեր ընդունիլ օտար երկիրներու համար։ Այս պատճառաւ, Թղթատարական Վարչութիւնը լեզուագէտ պաշտօնատարներ կ'ղրկէ նոյն նամակատուններ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.— Առևտրական դաշնագրաց մասնաւոր յանձնաժողովը Թուրքիոյ և Ֆրանսայի միջև կնքուելիք առևտրական նոր դաշնագրին մաքսային մեթերանոցներու վերաբերեալ յօդուածներուն մասին Մազպաթա մը պատրաստելով, Մեծ—Եպարքոսութեան մատոյց։

ՊՈԼՍՈՅ գերմանական դեսպանատան զինուորական կցորդ հազարապետ Մորկան, գերման թերթի մը խօսքին նայելով, ի մօտոյ ուրիշ տեղ մը պիտի ղրկուի պաշտօնով։

ԺԱՆՏԱԽՏ.— Վերջին տեղեկութեան մը նայելով, Պուլկարիոյ առողջապահական Վարչութիւնը նորէն քարանթինա հաստատած է Պոլսոյ արտածութեանց դէմ։

—Ցունաստան ևս ամբողջ 5 օր քարանթինա դրաւ Պոլսէ գացողներուն դէմ։

—Ռումանական հիւպատոսարանը կ'ծանուցանէ թէ Ռումէն Առողջապահական Վարչութիւնը, նաւերու անցագրերու յանձնման ձեւակերպութիւնները փութացնելու նպատակաւ, այլևս չի պահանջեր որ առողջապահական երկու հսկողներ գտնուին վարակեալ նեղուցներէ անցնող նաւերուն մէջ, այլ կ'պահանջէ որ մեկնատեղւոյ նաւահանգստէն ստացուած անցագիրն իրեն ներկայացուի, ինչպէս նաև նաւապետին մէկ գրաւոր յայտարարութիւնը, հաստատող թէ նաւը նեղուցներէն անցած է, առանց ուղղակի կամ անուղղակի Պոլիս և շրջականներն հաղորդակցելու։

—Պոլսոյ քարափին վրայ շինուած հականեխման տաղաւարը քակուելով, Թուզլայի մաքրանոցը ղրկուեցաւ։

—Մարսիլիայէ մայրաքաղաքս հասան հականեխման մեքենաներ, երեք նաւուկներու մէջ զետեղուած։

—Իշ. օր, Բօրդ—Սայիտի մէջ ժանտախտէ 1 մահ, իսկ Աղեքսանդրիոյ մէջ 1 դէպք ևս պատահած են։

ՊԱՍՐԱՅԻ նահանգէն 1000 ոսկի ղրկուած է ի նպաստ Հիճազի երկաթուղւոյ շինութեան։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ Խորհրդոյ որոշմամբ, որ վաւերացաւ Կայսերական Իրատէով, Դարդանէլէ անցնող գետակին թումբերուն նորոգութեանը պիտի ձեռնարկուի ընդ հուպ, որուն ենթադրեալ ծախքն է 5400 ոսկի։ Այս գումարին 1500 ոսկին պիտի հայթայթեն կէս առ կէս Երկրագործական Պանքան և համքարներու տուրքի վարչութիւնը, իսկ մնացեալը պիտի հոգայ տեղւոյն կառավարական սնտուկը։

ՄՈՎԱՅԻՆ Յերեֆ Դիւրիմաճողի Յօն Հօֆէ փաշայի պայմանագրութիւնը, Կայսերական Իրատէով, նորոգուեցաւ Օգոստ. 6էն սկսեալ։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ ՏՈՄԱՐՆԵՐԸ.— Առևտրական Օրէնքին 5րդ յօդուածը կ'պարտադրէ որ ամէն վաճառական պարտաւոր է իր բոլոր երեք գլխաւոր տոմարներն ըստ օրինի վաւերացնել տալ առևտրական վարչութեան որ տոմարներուն երեսները պիտի թուագրէ, և տակը պիտի արձանագրէ թէ տոմարը քանի՛ երեսներէ կ'բաղկանայ։ Սակայն վաճառականք գրեթէ չեն յարգեր օրէնքին այս տրամադրութիւնը, և հետևապէս անվաւեր տոմարներու շնորհիւ խաբէական սնանկութիւնք կը դիւրանան, վնասելով տեղական հաւատարմութեանց և վարկին։ Վերջերս Մեծ—Եպարքոսութեան յիշատակագիր մը մատուցուած է, որ կ'խնդրէ վաճառականական տոմարներու վաւերացման վերաբերեալ յօդուածին վրայ մէկ քանի պատժական տրամադրութիւններ աւելցնել, ստիպելու համար վաճառականներն՝ օրէնքին տրամադրութիւնն յարգել և վաւերացնել տալ իրենց գլխաւոր տոմարները։ Մեծ—Եպարքոսութիւնն Առևտրական Նախարարութեան նկատառման յանձնեց սոյն յիշատակագիրը։

ՀԵՂԵՂԱՆՄԱՆ ԱՆՁՐԵՒ Ի ՊՈԼԻՍ.— Մէկ քանի օրէ ի վեր տիրող տաղտկալի տաքուն երէկ առաւօտ յաջորդեց հիւսիսային բանաչունչ հով մը, որ փողոցներու մէջ ողողեց քաղաքը։ Հովը երթալով ճշմարիտ մրրիկի մը երևոյթ ստացաւ, և մինչ տակաւ առ տակաւ կ'սաստկանար, յանկարծ ժամ 10ին հեղեղանման անձրև մը սկսաւ որ բովանդակ գիշերը տևեց, մերթ ընդ մերթ ընդհատուելով, և այս առաւօտ ալ տակաւին կ'շարունակէր, իր հեղեղներով ողողելով Պոլսոյ բոլոր թաղերը։

—Փոթորիկը ծովու վրայ մէկ քանի մանր մունր արկածներու պատճառ եղաւ։ Սկիւտարէ Պոլիս դարձող մաւօնա մը, Դըզ—գուլէի բացերը, իր առագաստները կորսնցուց, հովէն պատառ պատառ եղած, և հոսանքէն քշուեցաւ մինչև կղզիներուն բացերը։ Նաւավարք սկսան օգնութիւն պոռալ։ Մահսուսէի «Հօսէյ-տաւ» շոգենաւը, որ Յիստէէ կուգար, օգնութեան հասաւ, և մաւօնան ու մէջիններն ազատեց։

—Երէկ Հարէմ—Իսկէլէսիէն 3 թրքուհիներ նաւակ մը նստելով, Պոլիս կուգային, երբ Սարայ-Պրունի առջև նաւակը քիչ մնաց որ ընկղմէր։ Կիներուն արձակած վայնասունին վրայ, շրջականներէն անմիջական օգնութիւնք հասան, և ազատեցին նաւակն ու մէջի կիները։

—Աստղձարարձ Մավօնա մը երէկ Սիրքէճիի առջև ալիքներուն սաստկութենէն ջուր առնելով ընկղմեցաւ. սակայն Նաւահանգստի Վերատեսչութեան շոգենաւն օգնութեան հասնելով, մավօնան դէպ ի ծովեզր քաշեց։

—Մաքրիգիւղի բացերը, ձկնորսանաւ մը փոթորկի պահուն վտանգի մէջ էր։ Ռէժիի քառազուգամի նաւակին՝ իսկոյն անոր օգնութեան փութաց, սակայն ալիքներուն սաստկութենէն չկրցաւ յառաջանալ, և ինքն ալ սկսաւ վտանգուիլ։ Մաքրիգիւղէն իսկոյն հեռագրով օգնութիւն ուզուեցաւ Նաւահանգստի Վարչութենէն որ անմիջապէս «Փարամուսալ» նաւաձիգը ղրկեց և արկածեալ երկու նաւակներն ազատեց։

—Երէկ Իզմիրէ Պոլիս հասնող հելլենական Ուրանիա շոգենաւուն նաւագնացներէն երկուքն, երբ պարանը խարսխանիշին կ'կապէին, նաւակն ալիքներուն սաստկութենէն շրջելով, ընկղմեցան։ Անմիջական օգնութիւնք ազատեցին նաւաստիներուն կեանքը։

—Երէկ ժամ 6½ կամուրջէն մեկնող Մահսուսէի Ճանիկ շոգենաւն երբ Ֆէնէր Պահճէի բացերն հասաւ, ձկնորսի մնացած առագաստանաւի մը հանդիպեցաւ, որուն առագաստակալը կոտրած էր, և նաւն ալիքներուն մէջ կ'տարուբերէր։ Իսկոյն օգնութեան հասնելով, նաւն ու երեք նաւավարներն ազատեց։

—Վօսփորի շոգենաւերն երէկ հոսանքին ուժգնութենէն մեծամեծ դժուարութիւններ կրեցին, կամուրջին մօտենալու ատեն։

ՊԷԼՈՎԱ—ՎԱՔԱՐԷԼԻ երկաթուղւոյ գծին շահագործութիւնը, ինչպէս կ'յիշուի, Պուլկարիոյ վարձու տրուած էր։ Իգտամ կ'իմանայ թէ այդ գծին մէկ տարուան վարձքէն Կայսերական կառավարութեան ինկած 69,000 ֆր.ի բաժինը, Պուլկարիոյ Օսմ. Քօմիսէրութեան միջոցաւ, պահանջուած է Պուլկարիոյ իշխանապետութենէն։

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ տուրքի 9րդ յօդուածը, որ վերջերս բարեփոխուեցաւ, կը տրամադրէ որ երբ կալուածատէր մը կալուածահամարի պաշտօնէից կողմէ իր տան գնահատութիւնը չափազանց նկատէ, պարտաւոր է իր կալուածին բուն արժէքն ապացուցանող թուղթ մը ներկայացնել տեղւոյն թաղապետական Ժողովին, որ թուականէն մինչև 1 ամիս պիտի քննէ, և պիտի հաստատէ կա՛մ գնահատիչ պաշտօնէից դրած արժէքը, կա՛մ կալուածատիրոջ առարկութիւնը, և կամ նոր գին մը պիտի որոշէ կալուածին իրական արժէքին համաձայն։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ԿՌԻՒԸ.— Աղեքսանդրիոյ մէջ պատահած կռուին վրայ, զոր երէկ ծանուցինք, առնուած նորագոյն տեղեկութիւնք կ'ծանուցանեն թէ կռիւը պատահած է Համամիլ փողոցին մէջ։ Իտալացի խառնագնաց կին մը, քանի մը շիշ կազէօզ գնելու առթիւ, բնիկ խանութպանի մը հետ կռուի բռնուեցաւ, որուն միջամտեցին իր համանին, ուրիշ խառնագնաց կին մը ու անոր համանին։ Կռիւն երթալով տաքցաւ, և 5 վայրկեան վերջը փողոցը լեցուեցաւ բնիկներով և եւրոպացիներով։ Բնիկ ոստիկան մը փորձեց կռիւը հանդարտեցնել, սակայն ամբոխը, որուն գլուխը տաքցած էր, ոստիկանին դէմ դարձաւ, և զայն նախատէ ետք, մինչև իսկ վիրաւորեց։ Նոյն միջոցին ռիվոլվէրի պայթիւն մը լսուեցաւ, կռուատեղւոյն մօտ խանութէ մը արձակուած։ Պայթման ձայնէն ուրիշ ոստիկան մը մեծ դժուարութեամբ ամբոխը ճեղքելով, հոն հասաւ, և ուզեց հրազէնն պարպող անձը ձերբակալել, բայց յանկարծ մեծ բարանմունք մը պատահեցաւ, և խեղճ ոստիկանն ոտնակոխ եղաւ ամբոխէն, սուրը ձեռքէն առնուեցաւ և դաշունահար ինկաւ գետնապատ։ Վիրաւորուած ոստիկանը փորձեց սուլելով օգնութիւն կանչել, և չորս կողմէ ոստիկանք օգնութեան փութացին, բայց ամբոխըն երթալով աւելի գրգռուած էր։ Միւս կողմէ գաղտնի ոստիկաններ ու զինուորներ կ'ջանային արգիլել չորս կողմէն կռուին վայրը խուժող ամբոխը։ Բարեբախտաբար շատ մարդիկ չվիրաւորուեցան։ Պահ մը ետքը կռուին վայրն հասան նաև Աղեքսանդրիոյ կառավարիչ Մահմուտ Սրտզը փաշա, իտալական դեր—հիւպատոսն և հիւպատոսարանի դատաւորը, բայց կռիւն սկսած էր հանդարտիլ։ Իսկոյն քննութիւն մը կատարեցին կռուին շարժառիթ եղող իտալուհիին բնակարանին մէջ, և սպաննուած ոստիկանին սուրը գտնուեցաւ անկողնին տակ, ինչպէս նաև ռիվոլվէր մը և արիւնաթաթախ դաշոյն մը։ Ոստիկանին դիակը, որ մինչև այն ատեն փողոցը ձգուած էր, հիւանդանոց տարուեցաւ։ Այն Իտալացին որ ռիվոլվէր արձակած և դաշոյնի մահացու հարուածը տուած էր ոստիկանին, նոյնպէս հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, վիրաւորուած ըլլալով։ Երեք Իտալացիներ և երկու իտալուհիներ, իբրև մեղսակից ամբաստանուած, ձերբակալուեցան, և իտալական հիւպատոսարանին յանձնուեցան։ Բայց ասով վերջ չգտաւ դէպքը։ Հաւաքուած խուռն բազմութիւնը կ'պոռար կ'պոռչտար, և զանազան առարկութիւններ կ'ընէր։ Ժամուան մը բոլոր վաճառատունք գոցուեցան, որովհետև կարգ մը սրիկայ տղաքներ քարերով և փայտերով կ'կոտրէին բաց մնացած վաճառատուններուն ապակիները։ Այս պատճառաւ, մէկ քանի թեթև կռիւներ ալ պատահեցան, և քանի մը հոգիներ թեթևապէս վիրաւորուեցան։ Ի վերջոյ ոստիկանութեան ձեռք առած ազդու միջոցներուն շնորհիւ, կարելի եղաւ ամբոխը ցրուել և հանդարտեցնել։ Մէկ քանի հելլենական հպատակներ ալ վիրաւորուած են։ Հելլէն հիւպատոսն անձամբ կռուին վայրը փութացած էր, հպատակները պաշտպանելու, և Հելլէններուն խանութները փակել տուած էր, վնաս չկրելու համար։

ԱՆՀԱՄ ԿԱՏԱԿ... ԵՐԿՈՒ ՈՍԿՈՎ ՎԵՐՋԱՑԱԾ.— Մեզ լուր կ'տրուի թէ Մօտայի ծովու բաղնիքին մէջ անհամ կատակ մը տեղի ունեցեր է, և քիչ մնացեր է որ 4 տարեկան Հայ տղեկի մը խեղդուելուն պատճառ ըլլայ։ Հայր մը, իր երկու զաւակներուն հետ բաղնիք գացած և ծովը մտած էր, և տղեկն ալ գիրկն առնելու վրայ էր, երբ կարծեցեալ և թեթևսոլիկ բարեկամ մը տղուն թևէն բռնելով, մէկէն ծովը կ'նետէ։ Տղան ծովուն տակը կ'իջնէ, մինչ հայրն ապշահար ի՛նչ ընելիքը չգիտեր, բարեբախտաբար քանի մը լողներ, որք նոյն պահուն ծովը կ'գտնուէին, կ'փրկեն ծովամոյն տղեկին կեանքը։ Կարգը կուգայ հօր և կարծեցեալ բարեկամին մինչև բանավէճի մը որ տակաւ կռուի կ'փոխուի և այնքան կ'մեծնայ որ ոստիկանութեան միջամտութիւնն հարկ կ'ըլլայ։ Ի վերջոյ, մէկ քանի բարեկամներու միջամտութեամբ, իրաւախոհութիւն կ'գոյանայ, և թեթևսոլիկն 2 ոսկի կ'առնուի ի նպաստ հիւանդանոցին։

ՍԿԻՒՏԱՐ—ԴԱՏԸԳԵՂԻ Թրամուէի գծին մենաշնորհը խնդրող հետամուտներուն թիւը կ'աւելնայ։ Երուանդ Էֆէնտի Շիրինեան Պետական Խորհրդոյ դիմելով, յայտարարած է թէ այդ գծին մենաշնորհը նախ ի՛նք խնդրած, մեծամեծ ծախքեր ըրած, գծին անցնելիք ճամբուն քարտէսը պատրաստել տուած, անանուն ընկերութիւն մը կազմած էր, այլովքն հանդերձ Պետական Խորհրդոյն Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութենէն տեղեկութիւն ուզած է թէ մենաշնորհ խնդրողներուն մէջ առաջնութիւնն որո՞ւ կը վերաբերի, և թէ Երուանդ էֆ. Շիրինեան ի՞նչ առաւելութիւններ ցոյց տուած է ուրիշներուն վրայ։

ԴԸՆԱԼԸՐ ՕԹԷԼԻՆ հրդեհէն յառաջ եկած ապահովագրական խնդիրը շատ հետաքրքրաշարժ է, և խրատ մը պէտք է ըլլայ ապահովագրուողներուն՝ աղէկ ճշտելու թէ ո՛ր շէնքին, եւ ո՛ր տեսակ շէնքի վրայ է իրենց ապահովագրութիւնը։ Թաշճեան էֆ. հոն ունէր չորս շէնք, իր տունը, իր պանդոկը, և ուրիշ երկու տուներ որք այն պանդոկին ննջարան կ'ծառայէին։ Գառնիկ էֆ. Աստուածատուր, Ուէստըրնի գործակալը, ապահովագրած էր (1) Թաշճեան էֆ.ին իր բնակած տունը, որոշելով ա՛յս հանգամանքը, և նոյն տան ուրիշ շէնքերէ հեռաւորութիւնը, նաև (2) բնակութեան շէնք մը որ կ'ծառայէ իբրև ննջարան պանդոկի, ինչ որ վերոյիշեալ երկու ննջարանցուններէն միայն կը պատշաճէր։ Ուէստըրն իր տախտակներն ունէր այս երկու կտոր շէնքերուն վրայ։ Իսկ Իւրալէն ապահովագրած էր բնակութեան տուն մը, առանց ուրիշ մանրամասնութեան։ Թաշճեան էֆ. չորս կտորին միայն երեքն ապահովագրած էր։ Արդ, այրածն է պանդոկը, ուր որ են պանդոկի պաշտօնէութիւնը, խոհանոցը, ճաշասրահը, զբօսարանը, ընդունելութեան սրահն և պիլիարտի սրահը, բայց ուր չկայ շէնք մը որ իբրև ննջարան ծառայէ պանդոկի։ Հետևապէս, Աստուածատուր էֆ. կատարեալ իրաւամբ կ'պատասխանէ թէ այրածն իր ապահովագրած երկու շէնքերէն ո՛չ մէկն է։ Իւրալէնի ապահովագրութեան սահմանն աւելի անորոշ է, զի կրնայ ըսուիլ թէ պանդոկն ալ բնակութեան շէնք մ'է վերջապէս, եւ հետևաբար աւելի Իւրալէն պատասխանատու պիտի ըլլար կամ իրաւարարութեան դիմելու տրամադիր։ Բայց Իւրալէն, որուն գործակալն Եւրոպացի է, բացարձակ մերժած է խնդիրն իրաւարարութեան ենթարկել, որով Ուէստըրնի գործակալին ծանօթ բարեխօսութիւնն և ուղղամտութիւնն օգուտ մը չեն ունեցած ապահովագրեալ Թաշճեան էֆ.ին համար։ Եւրոպացի և տեղացի բոլոր փաստաբաններ որոց դիմուեր է՝ նոյն պատասխանը տուեր են թէ Թաշճեան էֆ. դատ վարելով բան մը չի կրնար շահիլ իր ձեռքը գտնուած մուրհակներով։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Մ. Հայրապետեան յանձնարարած է Պատրիարքարանի, որ Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի նորոգութեանն համար նպաստից Սնտուկէն գումար մը յատկացուի։ Ն. Ս. Օծութիւն կ'յայտնէ թէ Մայր Աթոռն այդ նպատակին պաստ յատկացնելու դիւրութիւններէ զուրկ կ'գտնուի առ այժմ։

—Դատական գործոց Նախարարութենէն երէկ իրիկուն պաշտօնագիր մը հասաւ Ազգ. Պատրիարքարան, ի պատասխանի այն պաշտօնագրոյն, զոր Վարչութեան կրկին Ժողովներն մատուցած էին իրենց պաշտօնավարութեան նկատմամբ։ Այս Թէզքէրէն Խառն Ժողովոյ պիտի ներկայացուի, երբ յառաջիկայ տօներէն վերջն իր առաջին նիստը գումարէ։

—Մարպուրկի մէջ գերման հայագէտ Տքդ. Քարստ հրատարակած է այս օրերս Historische Grammatik der Kilikisch Armenischen (պատմական քերականութիւն կիլիկեան հայերէնի), որով Կիլիկիոյ գաւառաբարբառ Հայոց լեզուին ծագումն ու ձեւափոխութիւնները կ'ուսումնասիրէ։

—Տփղիսէ կ'գրեն.—«Էջմիածնի նոր տպարանի շինութեան կէսն արդէն սկսուած է. տպարանը շինուած է Սուքիաս արքեպ. Պարգևանի ծախքով, որը 4000ր. է յանձնել շինութեան յանձնաժողովին։ Ինչպէս ասում են, մինչև աշուն պատրաստ կլինի շինութիւնը։

—«Երեք սարկաւագ՝ Կոստանդին, Պօղոս և Սմբատ ճանապարհուեցին առաջինն Իւրեւ (Դորպատ), երկրորդը և երրորդը Պետերբուրգի համալսարաններում ուսանելու համար։»

—Հանգուցեալ Սրուանձտեանց Գարեգին եպսկ.ի կտակային խնդրոյն քննութիւնը Վանի. Սահակեան փաշայի յանձնուած ըլլալով, թղթերը ղրկուած են Ն. Վսեմութեան քննելու և տեղեկագրելու համար։

—Պատրիարքարանէն յանձնարարուած էր Եդեսիոյ Անանիա Վրդ.ի անձամբ Սեւերէկ երթալ, քննելու և կարգադրելու համար Եղիա Վրդ.ի և մի քանի ազգայիններու դէմ եղած գանգատները։ Անանիա Վրդ. Ցուլիս ամսոյ մէջ Սեւէրէկ գացեր է, իրեն յանձնարարուած պաշտօնին կատարման համար։

—Աղթամարայ Թեմական գիւղացիք վերստին խնդրագիր մ'ուղղելով ի Պատրիարքարան, Աղթամարայ Կաթողիկոսական Փոխանորդ Տ. Երուէն Վրդ.ի եպսկոպոսացումը խնդրած են։

—Ինչպէս արդէն ծանուցուած է, Վիեննայի Մխիթարեանք իրենց հիմնադրին երկհարիւրամեակը պիտի տօնեն ըստ Լատինաց Սեպտ. 8ին Ս. Աստուածածնայ տօնին օրը։ Վիեննայի Մխիթարեանք նոյն հանդէսը պիտի կատարեն օր մը ետքը, Սեպտ. 9ին, իսկ Բանկալթիի Մխիթարեանք Սեպտ. 8ին ըստ հին տումարի պիտի տօնեն երկհարիւրամեակը։ Գլխաւոր հանդէսը բնականաբար Վիեննայինք պիտի կատարեն, բայց թէպէտ Վիեննայիք մեկուսի պիտի կենան, իրենք ալ մը հանդէս մը պիտի ունենան որուն գլխաւոր տարրը պիտի ըլլայ Հ. Տաշեանի նոր հեղինակութիւնն Ոսկեդարու հայերէնին վրայ։

—Ուսուցչական Ընտրելեաց Քննիչ Յանձնաժողովն երէկ իր վերջին նիստը գումարելով՝ կատարեց գեղագրութեան, գծագրութեան, կարի, ձեւի և ձեռագործի քննութիւնները, իսկ յառաջիկայ Եշ. Օգոս. 16ին պիտի գումարուի տեղեկագիրը պատրաստելու համար։ Կ'խնդրուի Յանձնաժողովոյ բոլոր անդամներէն անպատճառ ներկայ գտնուիլ նոյն օրը ժամը ճիշդ 2ին (Ը. Թ.)։

—Յառաջիկայ կիրակի, Տօն Վերափոխման Ս. Աստուածածնայ, Մայր Եկեղեցւոյս անուանակոչութիւնն ըլլալով, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն հանդերձ է Ս. Պատարագ մատուցանել և հոգեւորապէս մխիթարել ժողովուրդը։

Նոյնպէս Նորին Սրբազնութիւնը կանանց համար ևս յատուկ Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ յառաջիկայ Երեքշաբթի Օգոստ. 14։ Ժամերգութիւնք պիտի սկսին առաւօտեան ժամը 1ին։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր — Ատենապետ
Մ. Ա. Մ. Փոչահճեան — Յ. Մոսթիչեան
Գում—Գափու, 10 Օգոստ. 901

—Սկիւտար Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ վաղն առաւօտ պիտի պատարագէ Թաղին նորընտիր քարոզիչ Տ. Բաբգէն Ծ. Վ. Կիւլէսէրեան։

"ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Խ. ԷՖ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ. (Մահմուտ-Պէյ-Աշէն) — Ծանօթ անձինքն որ և է դրամ չվճարեցին, յայտնելով թէ ամբողջապէս վճարած են այն տեղ։ Ձեզ։ Հաճեցէք փութացնել։

Տէր և Տիկին Յովհաննէս Ս. Թավշանճեան, Այրի Տիկին Գայիանէ Թավշանճեան, Տիար Գէորգ Մուրատեան, Տէր և Տիկին Գրիգոր Ալեքսանեան և զաւակունք, Տքդ. Ցարութիւն Խան և Տիկին Թիրեաքեան և զաւակունք (Ցիւրիխ), Տէր և Տիկին Մ[illegible] Նամիրեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Ա. Էգնայեան և զաւակունք (Բարիզ), Տէր և Տիկին Միհրան Մուրատեան և զաւակունք, Տիարք Տիրան, Լեւոն և Եդուարդ Մուրատեան, ինչպէս նաև Թավշանճեան, Բուլճեան, Ալեքսանեան, Թէրեան, Մուրատեան, Բարաղամեան, Տավուտեան, Յովակիմեան, Ցակոբեան (Գահիրէ), Սթամպօլեան և Եաղուպեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կ'ծանուցանեն վաղամամ կորուստ

ԱՐԱՅ Յ. ԹԱՎՇԱՆՃԵԱՆԻ
ՈՐԴՒՈ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ս. ԹԱՎՇԱՆՃԵԱՆԻ

որ հանգեաւ ի Տէր այս առաւօտ վեցամեայ ծաղիկ հասակի մէջ, ի խոր սուգ համակելով իր ծնողքն և ազգականները։

Ցուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ Երկուշաբթի 13/26 Օգոստոս 1901 ժամ 6½ին (Ը. Թ.) Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն մէջ, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը։

Բերա, 11/24 Օգոստոս 1901.

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԲԱՐԻԶ, 23 Օգս. — Նախարարաց Խորհուրդին մէջ Մ. Տէլքասէ պարզեց Զարին և Զարուհւոյն ի Ֆրանսա ուղևորութեան ընդհանուր պայմանները։ Մ. Լուպէ Նախարարներուն, և Երեսփ. Ժողովին ու Ծերակոյտին Նախագահներուն ընկերակցութեամբ, և ուղեկցութեամբ Մանշի ֆրանսական Նաւատորմին, ընդ առաջ պիտի երթայ բարի գալուստ մաղթելու Զարին և Զարուհւոյն։ Անմիջապէս վերջը տեղի պիտի ունենայ նաւահանդէսը։ Նախաճաշէն վերջ, Նոյնին ռուս Վեհափառութիւնք և Լուպէ Նախագահ Տէօնքէրքէ պիտի մեկնին Քօնբիէնի դղեակն երթալու համար։ Երկրորդ օրը, Զարը ներկայ պիտի ըլլայ ֆրանսական բանակին մեծ ռազմափորձերուն վերջին գործողութեանց։ Զարին եւ Զարուհւոյն Ֆրանսա գալուն չորրորդ օրը, զօրահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ, և ապա զինուորական մեծ ճաշ մը զոր Լուպէ Նախագահ պիտի տայ ի պատիւ ռուս հիւրերուն։ Այս ճաշին պիտի հրաւիրուին նաև Խորհրդարանին դիւանններն ու նախարարք։

ՔԷՊՏԱՈՒՆ, 23 Օգս.— Ցուլիս 22ին ի Բանտէպէք (Բարկայա) ձերբակալուած ապստամբներէն երեքը մահուամբ պատժուեցան Կրաֆրէյնէթի մէջ, իսկ մնացեալ ապստամբք մշտնջենաւոր շղթայակապ աշխատութեան դատապարտուեցան։

ԼՈՆՏՈՆ, 23 Օգս.— Լորտ Քիչնէր Բրեդորիայէ կ'հեռագրէ թէ Ուիլըզմա անգլիացի գնդապետին զօրագնդէն Օգս. 19էն Բլէրքստորբի մօտ յանկարծակիի բերաւ մաս մը Պօէրներ, որք Վալ գետէն անցնելու վրայ էին։ Անգլիացիք 18 գերի բռնեցին. գրաւեցին 9000 փամփուշտ, 80 սայլ և բազում եզջերաւոր անասուն։

ԿՐԱՖՐԷՅՆԷԹ, 23 Օգս.— Մըրրէյ անուն հոլանտացի քահանայ մը գնաց գտնել Տէվէդ զօրավարը համոզելու համար զայն որ ետ քաշէ Բարկլիուսլ մէջ գտնուած Պօէր զօրքերը։

ՎԻԵՆՆԱ, 23 Օգս.— Ռումանիոյ նախարարապետ Մ. Ստուրձա Վիեննա ժամանեց առաւօտուն։ Այցելեց արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին։

ՊԵՐԼԻՆ, 23 Օգս.— Զարն ընդունեց Վիլհէլմ կայսեր հրաւէրը՝ ներկայ ըլլալու գերման նաւատորմին ռազմափորձերուն ի Տանցիկ և ինքնագիր նամակով մը իմացուց Վիլհէլմ կայսեր։

ՆԱՊՈԼԻ, 23 Օգս.— Չինու կայսեր եղբայր Իշխան Չուն, ի գլուխ չինական պատուիրակութեան, գերմանական «Պայէրն» շոգենաւով Նապոլի ժամանեց ուրկէ Գերմանիա պիտի երթայ Վիլհէլմ կայսրէն ներում խնդրելու յանուն Չինու կայսեր, դեսպան Քէթըլէրի սպանութեան հետևանօք.

ՆԱՍԻՈՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՐՆԻԷՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

ԲԱՐԻԶ, 23 Օգս.— Այսօր Նախարարաց Խորհուրդ մը գումարուեցաւ Նախագահութեամբ Մ. Լուպէի։ Օրակարգի խնդիրները քննուեցան։ Արտաքին գործոց նախարար Մ. Տէլքասէ բացատրութիւններ տուաւ։ Խորհուրդը Զարին ընդունելութեան պարագաներն ալ որոշեց։ Խորհուրդէն վերջ Հանրապետութեան նախագահը մեկնեցաւ Մօնթէլիմար, իր մօրն ու աղջկան մօտ, և ուր պիտի մնայ քանի մը օր։

—Ցոյժ հաւանական կ'նկատուի որ Զարն ու Զարուհին Բարիզ ալ պիտի գան իրենց մեկնելէն օր մը առաջ։

—Այսօր ալ կ'ծանուցուի թէ կոմս Լամստորֆ պիտի չընկերանայ Զարին ի Ֆրանսա ուղևորութեան միջոցին, այցելութեան քաղաքական կարևորութիւնը չաւելցնելու համար։

—Միջերկրականի ֆրանսական նաւատորմիղին երկրորդ նաւաբաժինը Ատլանտեան ովկիանոս գնաց ռազմափորձեր կատարելու, պիտի մասնակցի ապա Տէօնքէրքի առջև նաւահանդէսին որ պիտի կատարուի հրամանատարութեամբ ծովակալ Մէավէլի, և որուն ներկայ պիտի ըլլան Նիքոլա Զար և Նախագահ Լուպէ։

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Սերպիոյ և Վատիկանի միջև բանակցութիւնք վերջացան, և կրօնական դաշինք մը կնքուեցաւ, կաթոլիկ կղերին և Սերպ պետութեան միջև յարաբերութիւնները սահմանող։

ԼԱ ՀԷ.— Քրիւկէր Նախագահ այսօր բոլոր Տէրութեանց կ'ուղղէ բողոքագիր մը Լորտ Քիչնէրի Յայտարարութեան դէմ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Վիլհէլմ կայսր այսօր ընդունեց Էտուարտ թագաւորը Վիլհէլմշէօէի մէջ։ Էտուարտ Է. ճաշէն վերջ մեկնեցաւ։

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Այսօր հրոյ ճարակ եղաւ Պելկրատի Միջնաբերդը։

ՍԱԿԱՐԱՆ ԳԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Բանք. Մէջիդ Դ.	Օ. Ո.	26 34
Ամենէն բարձր գին	»	26 34½
Ամենէն վար գին	»	26 29
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	102 87½
Ամենէն բարձր գին	»	103 25
Ամենէն վար գին	»	102 50
Թրամվայ	»	85 —
Ամենէն բարձր գին	»	85 —

ԲԱՑՈՒՄ 11/24 Օգոստ.

Օսմ. Բանք. Մէջիդ Դ.	Օ. Ո.	26 31
» » ժամ 5ին		26 31
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	102 62½
» » ժամ 5ին		102 75
Թութունէյ բաժնեթ.	ղրշ.	580 —
» պարտաթ.	Ֆր.	477 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	Ֆր.	253 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	461 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	4 —
Թրամվայ	Ֆր.	86 —
Անատոլուի երկաթ. պարտաթ.	»	508 —
» բժնթ.	Ա. Ո.	09 20
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	Ֆր.	263 —
Սօս. Օթ. Շանմ է Վայ	Ա. Ո.	— 12

ՄԹԻԼԱՆՑ

Քանտոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ռանֆ	— 90
» ութ օրուան »	»	2 15
Ռումէլի Երկթղ. »	Ֆր.	2 —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 22
Անգլիական ոսկի	»	110 —
Բոլ Էմբէրիալ	»	90 35
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 05
Բըշլիկ	»	51 06
Մէթալիք	»	103 20
Ռուսալ Թղթադրամ	»	8 57

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Այս շաբթու Իզմիրէն բաւական [illegible] եկաւ Պոլիս, [illegible] Ցառաջիկայ շաբթու Իզմիրէն [illegible] Պոլսոյ հրապարակը [illegible] չկայ, և [illegible] է։

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109 12½
» » » Առաջ. Թղթ.	»	109 ⅛
» չէք	»	110 —
Բարիզ 3 ամիս Պնք.ի Թղթ.	Ֆր.	23 10
» 3 » Առևտ. Թղթ.	»	23 12½
» չէք	»	22 91¼
Վիեննա չէք	քուրօն	21 74
Պերլին չէք	մարք	18 55
Օտեսա չէք	ռուբլի	08 59

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 23 Օգոստ.

Օսմ. Բանք. Մէջիտ Բ.	Ա. Ո.	49 12
» » » Դ.	»	26 63
» » » Դ. բաց.	»	24 37
» » » Դ. գոց.	»	24 37
Օսմ. Կայս. Պանքա	Գ. Կ.	11 —
Եգիպտական միացեալ	»	107 12
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	94 63
Ալյանսի Երկաթուղի	»	13 —
Փոխառութիւն Գառանտի	»	82
» Հպատակեան 1881	»	39 —
» » 1884	»	39 —
Մոնոբոլ »	»	42 50
Պուլկր. փոխառթ. 1888	»	81 —
» Նոր » 1892	»	81 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 36¼
Թրանսվալ	»	3 37
Դրամազեղչ		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, 23 Օգոստ.

Օսմ. փոխառութ. 1888	մարք	99 60
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	99 20
Անատոլուի Երկաթուղի	»	99 70
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 300
Դրամազեղչ		3 ½

ԲԱՐԻԶ, 23 Օգոստ.

Օսմ. Բանք. Մէջիդ Դ. բաց.	Ա. Ո.	24 80
» » » գոց.	»	24 75
» » » Դ.	»	26 95
Օսմանեան	»	473 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	526 —
Ռումէլի Երկաթուղի	»	104 25
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	101 57
Քրէտի Լիոնէ	»	1040 —
Պանք տը Բարի	»	1062 —
Իտալական Ռանթ	»	98 60
Սպանիական արտաքին	»	71 27
Թրանսվալ	»	86 25
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 225
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՎԻԵՆՆԱ, 23 Օգոստ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 —
» Լոնտոնի վրայ	»	239 40
Ռումէլի Երկաթուղի	»	98 50
Օսմ. Ռէժի	»	284 50
Դրամազեղչ		4 ½

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵՆԷ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

«Զաւակս ճամբորդութենէ վերադարձէն ի վեր կը հազայ, ճամբորդութեան պահուն ստացած էզան [illegible] թողուած հարբուխ մը հետեւանօք.

«Ամէն առտու ժամի մը չափ կը հազայ և շատ չարչարուելով հազին քիչ մը խուխ և մաղձ կ՚արտադրէ, նախաճաշէն վերջ միայն կը հանդարտի: Գաղ ա[illegible] պէս շատ կը հազայ, իսկ տաքին քիչ մը կ՚աղէկնայ և հազերը կը հանդարտին, ասկէ զատ բան չունի: Ինչը առաջ է և ախորժակը բաց: Անոնք երբեք հազ ունեցած չեն և ոչ ալ ընտանեաց մէջ թոքախտաւոր կայ: Բարեկամ մը, որ ձեր խայծղանին (գաւթրան) շնորհիւ բժշկուած է, յանձնարարեց զայն, կ՚աղաչեմ հաճեցէք շիշ մը ղրկել:

Սոոր. ՄԱՐԻ ՏԷՆՈՒԱ 125, ռիւ տը Սէվր Բարիզ»

Դեղագործը որ 1896ին ստացած էր այս նամակը, անմիջապէս ղրկեց պահանջուած շիշը: Քանի մը շաբաթ վերջ Տիկին Տէնուա հետեւեալը գրեց:

«1896 նոյ. 21. Պ. Կիւեօ Ձեր ղրկած խայծղանը (գաւթրանը) գործածելուն պէս զաւակիս հազերուն սաստկանալը [illegible], յաւելեալ անհետացան և ամէն [illegible] եղաւ: [illegible] երբ շարունակեց խմել ձեր [illegible] գեղը, բոլորովին առողջացաւ: Ուստի երախտապարտ եմ ձեզ, որ ձեր խայծղանով յաջողեցաք զաւկիս թանկագին կեանքը փրկել: Կ՚աղաչեմ հաճեցէք հրատարակել սոյն նամակս, որպէս զի ամէն անոնք որ [illegible] նման կը տառապին հազէ, հարբուխէ և թոքային հիւանդութիւններէ, փութան օգտուիլ ձեր խայծղանէն հրաշալի օգուտներէն.

Սոոր. ՄԱՐԻ ՏԷՆՈՒԱ.

Ամէն ճաշէ առաջ գաւաթ մը ջուրի կամ ըմպելիքի մէջ սուրճի գդալ մը Կիւեօի խայծղան [illegible], արդարեւ բաւական է կարճ ժամանակի մէջ բուժելու ամենէն յամառ հարբուխն ու հինցած ցնցուղը: Երբեմն [illegible] նոր սկսած թոքախտն ու անոր յառաջխաղացումը կ՚արգիլէ, որովհետեւ խայծղանը թոքերու [illegible] կ՚արգիլէ:

[illegible] հարբուխը անխնամ ձգուելով, ցնցղատապի (պրօնշիթ) կրնայ փոխուիլ, ասոր հիւանդներուն կը յանձնարարուի խայծղան (գաւթրան) [illegible] իբրեւ նոր սկսած հիւանդութեան առաջքն առնելու համար: Կիւեօի խայծղանին շնորհիւ երեւան [illegible] ձեռք բերուած հրաշալի բուժումներու համար [illegible] այս գեղին, [illegible] շատ մը միջակներ, կը խաբեն հասարակութիւնն ու իրենց գեղերը կը ծախեն իբր նմանութիւն Կիւեօի խայծղանի: Արդարեւ շատ մը գործարաններ սարին խայծղան գործածելով թէ եւ երբեմն աժան կը ծախեն, սակայն անոնք հիւանդութիւնը երբեք չեն բուժեր: Աւելի հազը, հարբուխը, ցնցղատապը և մանաւանդ կուրծքի և խռչափողի հիւանդութիւններն ու նոր սկսած թոքախտը բուժելու համար, գեղարաններէն միայն Կիւեօի խայծղան (Goudron Guyot) փնտռեցէք [illegible] ըրէք որ շիշերուն [illegible] վրայ (Guyot) [illegible] պիտակին վրայ [illegible] կարմիր կանանչ [illegible] կ՚երեւի: [illegible] Maison Frère 19, Rue Jacob Paris: Այս դեղ ամէն դեղարաններու մէջ կը ծախուի:

5 — 7

ԱՐԻՍ ԵՒ ԸՆԿ.

ՑՈՐԵԵՆ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

Հիմնուած 1889 ին, Կ. Պոլիս, Թոփհանէ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՑ

Արուեստագիտական վերջին կատարելագործութեամբ առաջնակարգ մեքենաներով օժտեալ ու եւրոպացի վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ կ՚արտադրէ ամենանուրբ հոտեղէններ ինչպէս նաեւ թուալէթի հոտաւէտ և լուացքի պարզ օճառներ: Տեսակի ազնուութեան մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու ապրանաց դէմ մրցելու առաւելութեան կ՚միացնէ գիներու գերազանց աժանութիւնը: Փափաքողներուն քաթալոկը ձրի կ՚ղրկուի:

Մեծաքանակ գնում ընել ուզողները կրնան դիմել Կ. Պոլսոյ մէջ Օրոստի Պաք և Կ. Խոճիճեան Որդիք վաճառատուններուն, իսկ գաւառներու և օտար երկիրներու մէջ դիմել գործակալութեանց որ ի ստորեւ, որ պիտի գտնեն նոյնպէս ցուցադրութիւն մը պէտք եղած բոլոր տեղեկութիւններով.

ԲԱՐԻԶ. — Պ. Պ. Լաքաւրէն Որդի և Ընկ. 28.—Ռիւ Շաթոտէօն.	ԶՄԻՒՌՆԻԱ. — Պ. Հայրիկեան Վաղինեկ.
ՊՈՄՊԱՅ. — Պ. Պ. Ապքար և Ընկ.	ՍԵԼԱՆԻԿ. — Պ. Տինօ Ֆէրնանտէզ.
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ. — Պ. Մ. Գալֆաեան	ԻՒՍԿԻՒՊ. — Պ. Մ. Բախթիանօ.
ԴԱՀԻՐԷ. — Պ. Հ. Ռոզանթալ.	ՊԷՅՐՈՒԹ. — Պ. Ֆրանքէլ Շիֆֆներ.
ՌՈՒՍՃՈՒՔ. — Պ. Պ. Կ. Խոճիճեան Որդիք.	ՍԱՄՍՈՆ. — Պ. Պ. Պետրոսեան Եղբարք.
ՎԱՌՆԱ. — Պ. Կէլամ Արաիթի.	ՏՐԱՊԻԶՈՆ. — Պ. Արիսկ. Խոճիճեան.
	ՍԵԲԱՍՏԻԱ. — Պ. Պ. Վ. և Ս. Մեծատուրեան.
	ԻԶՄԻՏ. — Պ. Յակոբ Մոմճեան.
	ՌՈՏՈՍԹՕ. — Պ. Յակոբ Բաօվատալ.

ԿԱՆՑ եւ ԸՆԿ. GANZ & CO.

ԱՆՈՒՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՁՈՒԼԱՐԱՆՆԵՐ ԵՒ ՄԵՔԵՆԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ԼԵՕՓՈԼՏՍՏՈՐՖ ԲՈՒԴԱՊԵՇՏ

[illegible]

ՆԻՒ-ՀՈՄ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ՆՈՐ ՄՈՏԵԼԸ ԲԱՐԻԶԻ 1900Ի ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ Է ԱՆՄՐՑԵԼԻ (HORS-CONCOURS) ՄՐՑԱՆԱԿԻ

ԻՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

ՊԱՐԶՈՒԹԻՒՆ
ՏՈՒԿՈՒՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ
ԹԵԹԵՒՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՍ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ Կ՚ԳԵՐԱԶԱՆՑԵՆ ԲՈԼՈՐ ՄԻՒՍ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ

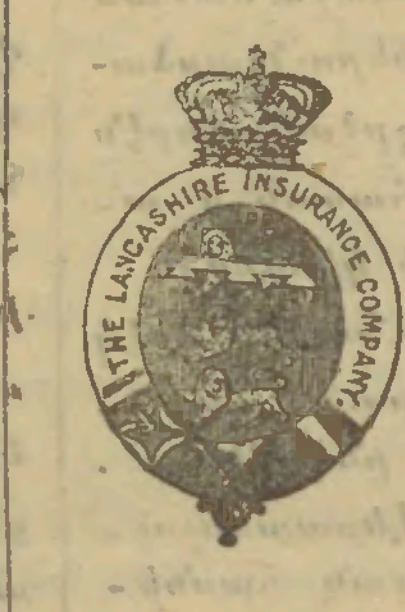
Նորոգութիւնք և գործածութեան եղանակին ուսուցումը ձրի է

[illegible] ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ Կ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ՈՐԴԻՔ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ. — Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Համիտիյէ ճատտէ, Թրամուէյի գծին վրայ թիւ 7.

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՔ. — Իզմիր, Սելանիկ, Աֆիօն Գարահիսար եւլն.

LANCASHIRE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Հիմնեալ ի Մանչեսդըր, յամին 1852

Դրամագլուխ 12,000,000 Անգլ. ոսկի

Ռոյալ Անգլիական Ընկերութեան հետ ի մի ձուլուած.

Նº 1 Նորթ ձօն Սթրիթ Լիվրբուլ

Ընկերութեանս սկզբունքն է վնասուց անմիջական և առատաձեռն վճարում որով ամբողջ վաճառականաց լիովին վստահութիւնը գրաւած է.

ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ

Թիւնը գրաւած է: Դիմել առ ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ ՊՈՆՏ ՍԷԼԼԸՐ եւ Ընկ. Բիւյիւք Թինէլ Խան, Ղալաթիա կամ առ ՌՈՒԲԷՆ ԱԲԻԿԵԱՆ Փոխ-Գործակալ ի Պոլիս Սուլթան-Համամ, Եմին-Պէյ Խան թիւ 1. Փոխ-Գործակալ ի Անդրիանապոլիս, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իչի Գափուլու Խան:

ԹԷՄԶ ԷՆՏ ՄԷՐՍԻ

Աչխարհի հզօրագոյն ծովային ապահովագրական ընկերութիւն

Դրամագլուխ	2,000,000	Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար	1,055,000	» »
Տարեկան հասոյթ	500,000	» »

Կ՚ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամածրար ծովային արկածոց դէմ. — Գիներն խիստ չափաւոր:

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Միհրան Գասպարեան էֆ., որ իր շինած չափկներուն բարեձեւութեան և մանաւանդ աժանութեան պատճառաւ համբաւ ստացած է, իր Մահմուտ Փաշայի վաճառատունէն փոխադրուած է Պահճէ-Գափու, Նիզամիէ պահականոցին հանդէպ, թիւ 18 վաճառատունը: Իր վաճառատան մէջ մինչեւ պատրաստ կ՚գտնուին ամէն չափով ու ձեւով չափկներ, պարզ, [illegible], ասեղնագործ, բիւզ, ծաղկենկար, գունաւոր կերպասներով, ինչպէս նաեւ օժիտի ամէն տեսակ ձեռագործներ: Նոյնպէս չափն վրայ յանձնարարութիւններ կ՚ընդունի և քիչ ժամանակի մէջ կ՚յանձնէ: Ու և է պակսութիւն ունեցող չափկ իսկոյն նոր կ՚առնուի, և դրամն ետ կ՚տրուի: Սոյն վաճառատան մէջ կ՚ծախուին նաեւ արանց համար բրդեղէն ու փիլ ա՚ք.ֆոս բարեձեւ ֆանէլաներ, վուշէ (քեթէն) ու բամբակէ թաշկինակներ, ընտիր փողկապներ, ձեռնոց, հովանոց, գաւազան, թեւի ու կուրծքի կոճակներ, դրամապանակներ, գմելիներ, և անուշահոտութեանց ընտրելագոյն տեսակները, խիստ աժան գներով: 42

Իգիմոյ Թերթին կ՚առաջարկէ մի միայ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ

Առ որ կ՚ուղղուին ամէն դրամաթղթեր

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԳԱՂԻԱՑԻ

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆԻ

Պոլսոյ կողմի Կամուրջին գլուխէն փոխադրուած է Պահճէքափուս, Նիզամիէ պահականոցին դիմացի զինավաճառին կից 13 թիւ վաճառատունն ուր ըստ առաջնոյն կը շարունակուի դեղագիրներու պատրաստութիւնը, մեծ խնամով, աժան գինով և վստահելի ու պատուաւոր գործառնութեամբ: Բիւչիւքեան դեղարանը կ՚յաճախեն հետեւեալ բժիշկները

Տօք. ԱՅՎԱԶԵԱՆ, կիրակիէ զատ ամէն օր ժամը 9—11 (Ը. Թ.)
» ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, կիրակիէ զատ ամէն օր ժամը 7—11 (Ը. Թ.)
» ԱՃԷՄԵԱՆ, Բշ. Դշ. Ուր. 7—11
» ԹՈՍՈՒՆԵԱՆ, Գշ. Եշ. Շբ. 7—9

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ԵՒ ՄՇՏԱԲԱՑ.

Ծանօթ. — Բերայի Բիւչիւքեան դեղարանը գիշերները մինչեւ ժամը 11 (Ը. Ե.) բաց է: 20—19

ՈՍԻՑ ԿՈՇԻԿՆԵՐԷՆ ՄԻ ԽՆԴՐԷՔ. — Որովհետեւ մէկ անգամ դեղ գնելով կրնաք բոլորովին անցընել: Եթէ չէք հաւտար, դիմեցէք Մահմուտ փաշա քաղնիքին փողոցը, Դրիգոր աղա Պետրոսեանին, մասնագէտ այս գործին, որ կ՚երաշխաւորէ անվրէպ բուժումը: Ծախքն յայտ թերթեւ: 10—9

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գ. ԵՐՄԵՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Թաֆալեան խան

Թաֆալեան խանի յիշեալ մեծ վաճառատունը, որ հանդերձեղինաց վաճառատուներուն էն նշանաւորն է, գած է, ըստ իր սովորոյն և տեղը փոխած չէ, և իր տէրը Գ. Երմէնեան վաճառատան գործառնութեանց մէջ ա՚լ աւելի կանոնաւորութիւն մտցուցած է:

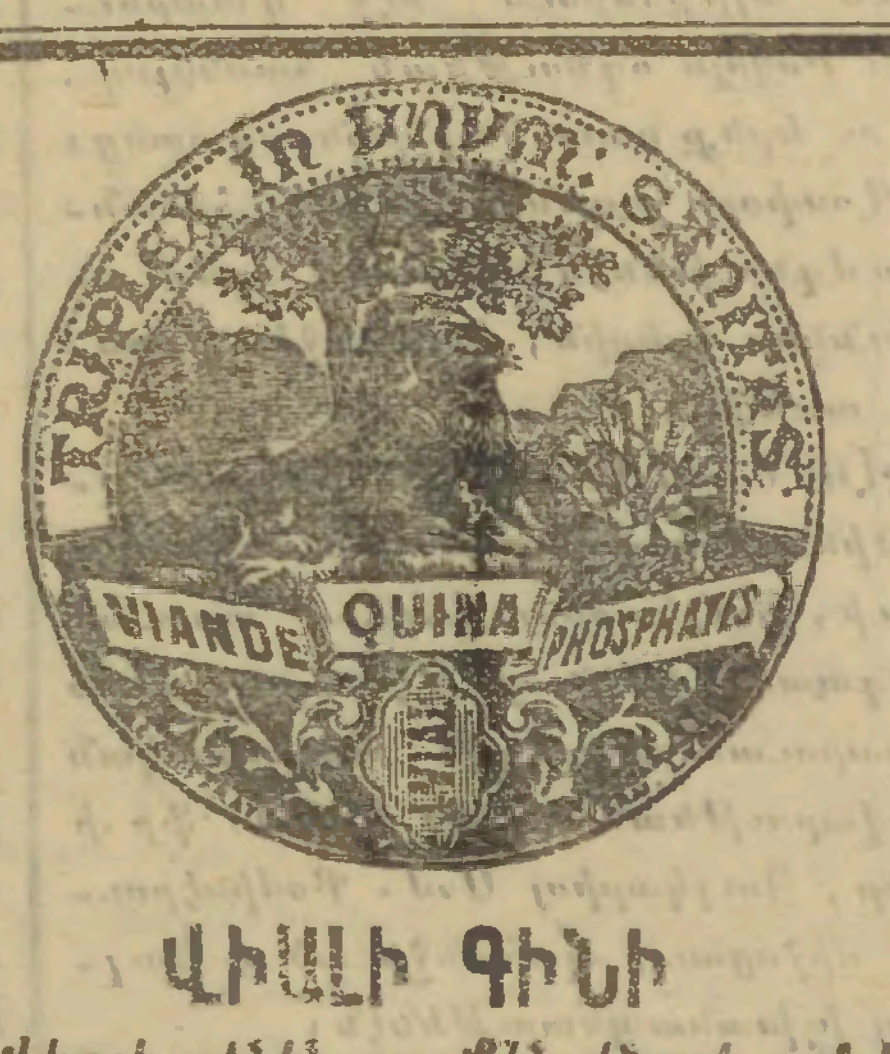
Կ՚ծանուցուի յաճախորդներուն թէ Թաֆալեան խանի նշանաւոր գաւառներուն անուններով և վերջերս բացուած հանդերձեղինաց վաճառատուները Գ. Երմէնեան և Ընկ. վաճառատուներուն հետ ո և է յարաբերութիւն և կապակցութիւն չունին: Հետեւաբար յաճախորդները կ՚հրաւիրուին դիմել Թաֆալեան խանի վաճառատունը:

ԳԻՒԼԱՑԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ կը ծանուցանեն իրենց յարգելի յաճախորդներուն ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու [illegible] [illegible] է: Ասոր [illegible] հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ Կ՚ՄՆԱՅ:

ԴԺՈՒԱՐԱՇՆՉՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ԿՈՒՐԾՔԻ ԻԶՈՒԱՄԲԸ

Եթէ չգործածուին վտանգաւոր են, մինչեւ իսկ խեղդամահ կ՚պատճառեն: Կանոնաւոր շնչառութիւն չըլլալով, ծանր բեռան մը տակ կ՚ճնշուի, շնչափողերը կ՚խցուին, և կուրծքը չի կրնար հանգիստ ընել: Դարմաններն հաւ մար բժիշկներ մտահոգ էին և գիտութիւնը գտաւ ԷՍՔԻՒԲԻ ՍԻԿԱՐԷԹՆ ու ՓՈՇԻՆ, որք հիմնովին կ՚բուժեն կուրծքի խլուածքը, հազն և շնչառական հիւանդութիւնները: Բժիշկներ կը յանձնարարեն այս դեղը: Բարիզի և եւրոպական հիւանդանոցներու մէջ միմիայն ԷՍՔԻՒԲ կ՚գործածեն այս հիւանդութեանց համար: Կ՚ծախուի Բարիզ Սէն Լազար փողոց թիւ 20 և ամբողջ դեղարաններու գլխաւոր մասերու մէջ: 52—36

ՑՈՐԵԱՑԱՂԹԵՐԷՆ, կ՚ինդրուի թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրել: Երկու երեսի վրայ գրուածները մեծ դժուարութիւն ու յապաղում կ՚պատճառեն:

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

Վիալի գինին որ Քինքինայէ, մսի հիւթէ, ֆոսֆոթ տը շոէ և կալսիէ ու սերտային դրութիւնը զարգացնելու անհրաժեշտ նիւթերէ բաղադրուած հրազինեւ [illegible] մէջ. ամէնէն ազդու գեղն է ու կ՚զօրէ տկար առողջութիւնը, դժգունութիւնը, թուլութիւնը, սակաւարիւնութիւնն ու փորհարութիւնը: Նոր ծննդկաններ, ծերեր, կիներ, տղաքներ, ակար կազմ ունեցողներ և արտաքնոց մէջ ներկայացող պատանիներ, Վիալի Գինին, նոր կեանք կ՚ստանան: Կ՚ծախուի Գ. Պոլսոյ եւ գաւառներու գլխաւոր և գեղարաններու մէջ: 52—28

ԱՐՔՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՑ Կ. Պոլիս, Nº 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՀՈՐԵՂԲԱՅՐԸ (43)

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ե.

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ԻՄԱՑ ՉՏԱԼՈՒ ՎՏԱՆԳԸ

«Հակառակ այս ջախջախիչ ապացոյցներուն, երկու եղբայրները խոստովանութիւն մը չըրին: Քննութիւնն այժմ աւարտած կրնայ նկատուիլ: Ամբաստանեալք պիտի դատուին Եղեռնադատ Ատեանին առջեւ»: Ժանն լրագիրը խլեց Վալանդինի ձեռքէն ու այրեց:— Թող մայրս բան մը չիմանայ: Արդէն շատ տառապեցաւ: Ամէն նեղութիւն մենք մեր վրայ առնենք:

Երեք օրեր անցան, առանց նոր բան մը երեւան ելնելու: Բայց չորրորդ օրը, երբ աղջիկները լրագիրը ձեռք առին, առաջին երեսին մէջ, խոշոր գիրերով, սա բառերը տեսան

Պոշըմէէ փողոցէն մէկ նոր եղեռնը

Եւ կարդացին, հեւ ի հեւ.— «Ֆարատէններու գործը կ՚վերածնի, երբ ամէն մարդ վերջացած կ՚կարծէր: Ահա նոր դէպք մը որ խնդիրը բոլորովին պիտի փոխէ: Երեք օր առաջ, ինչպէս կ՚յիշեն ընթերցողք, ծանուցինք թէ Մ. Ժագ Վէլիզէ և իր մէկ բարեկամը ներկայ էին Արդարութեան պաշտօնէից այցելութեան ի Պուլոնիա: Մ. Պոլիէօյի աշխատութիւնը գրաւած էր սա տարօրինակ զուգադիպութիւն թէ մինչ Մ. Ժագ Վէլիզէ մի կողմէ պաշտպան կ՚հանդիսանար ամբաստանեալներուն, միւս կողմէ իր վկայութիւն յայտնապէս հակառակ էր անոնց: Երկու օր եւտքը, Մ. Պոլիէօ, ուղեկցող Մ. Վէլիզէի հաստատել տալ իր բացատրութիւնները, Դատական պաշտօնատուն կանչել տուաւ զայն: Մ. Վէլիզէ չեկաւ: Երկրորդ կոչ մ՚ալ արդիւնք չունեցաւ: Այն ատեն Մ. Պոլիէօ որոշեց մարդ ղրկել անոր բնակարանը: Հոն իմացուեցաւ թէ Ժագ Վէլիզէ Արդարութեան պաշտօնէից Պուլոնիա այցելութեան օրն իսկ յանկարծ մեկնած էր Բարիզէ: Իր բարեկամը, Բօլ Մէռսէն, որ նոյն օր միասին էր ի Պուլոնիա, անշուշտ հետը գացած է: Երկուքն ալ իրենց նոր հասցէն ձգած չեն: Մ. Պոլիէօ, իրաւամբ անհանգստանալով այս վարմունքը, բանալ տուաւ Ժագ Վէլիզէի յարկաբաժինը, և անոր սենեակին մէջ դրամարկղ մը տեսաւ, պատին մէջ հաստատուած: Դրամարկղը, երկար աշխատութենէ ետք, բացուեցաւ և խիստ կարեւոր երկու թուղթեր գտնուեցան: Մին ստացագիր մ՚է որ սա բառերով կ՚սկսի. «— Ստացայ Մ. Ժան Ֆարատէէ 357,000 ֆր. ի գումարը եւն…», այդ գումարը կոզմող արժէթղթերու ցուցակով: Միւսն ընկերակցութեան պայմանագիր մ՚է յարգելի Մր. Բլիմըրնի, անգլիական գաղթականութեան գլխաւոր վաճառականներէն միոյն, և Ժագ Վէլիզէի միջեւ: Սա իր աշխատած վաճառատունէն ելած և Մր. Բլիմըրնէ խնդրած էր ընկեր ըլլալ իրեն հետ: Այս առեւտրական գործին մէջ պիտի դնէր 300,000 ֆրանքի գումար մը, որ Ժան Ֆարատէի ստացագրին վրայ նշանակուած արժէթղթերէն պիտի բաղկանար: Հետաքրքրաշարժ մանրամասնութիւն մը.—այս ստացագիր կիսովին ջնջուած էր, իբր թէ բաւական ժամանակ ջուրին մէջ մնացած ըլլար»:

Ժանն, որ կ՚կարդար, կանգ առաւ սարսափահար:— Ա՚լ չեմ կրնար: Դուն շարունակէ, Վալանդին, ըսաւ:

Վալանդին լրագիրը ձեռք առաւ: Աչքերն արցունքներով թրջած էին: Երկու աղջիկները դիրար ողջագուրեցին հեծկլտալով: Յետոյ Վալանդին ըսաւ.— Ո՚հ, քաջութի՚ւն, պէտք է մինչեւ ծայրը կարդալ:

Եւ կարդաց.— «Այս երկու թուղթերուն շնորհիւ կարելի է ոճրին տեսարանը վերակազմել: Անկարելի է թէ Ժանն Ֆարատէ իր եղբօրորդիներուն կողմէ սպաննուած է, աշակցութեամբ Ժագ Վէլիզէի և թերեւս Բօլ Մէռսէնի ալ: Ջո՚ը բաւական մեծ հարստութիւն մը կ՚բերէր Հնդկաստանէն: Կ՚երեւի թէ ստացագրի մը փոխարէն ձեռքէն առեր են արժէթղթերն և յետոյ սպաններ: Ստացագիրն անշուշտ իրեն հետ հորն ինկած էր և մարդասպանք քանի մը օր ետքը միայն կրցած են զայն հանել հոնկէ: Չէ հասկցուեր թէ ինչու՚ անտեղեակ չեն ըրեր զայն: Ֆարատէ ընտանիքին հետ Ժագ Վէլիզէի և Բօլ Մէռսէնի մտերմութիւնը կ՚պարզուի: Ուստի այս ոճրագործներուն մէկ ակնարկութիւնը: Բօլ Մէռսէն Բարիզի պատուաւոր ընտանիքի մը կ՚վերաբերի և Ժագ Վէլիզէ պարկեշտ մարդ մը նկատուած էր միշտ: Ձերբակալման հրամանագրեր ղրկուեցան սահմանագլուխները: Մ. Պոլիէօ այս թուղթերը գտնելէ ետք, նորէն փորձեց խոստովանութիւններ առնել բանտարկեալներէն: Մ. Լուի Ֆարատէ լուռ մնաց, մինչ Մ. Արթիւր բարկութեան սանձին թափ մ՚ունեցաւ որ կարծ իլաւ նոր հարցումներ ընելէ հրաժարիլ»:

—Ժագ յանցաւո՞ր: Անկարելի է, պոռաց Ժանն:

—Եւ Բօ՚լ, ըսաւ Վալանդին: Բայց ան ի՞նչ սոսկալի չրջանակի մը մէջ սեղմուած ենք ուրեմն: Ի՞նչ պիտի ընենք: Ի՞նչ պիտի ըլլանք: Եթէ, մեր նշանածներուն պատիւը փրկելու համար, անոնց ո՞ւր գացած ըլլալն յայտնենք, առաջին կայանին մէջ պիտի ձերբակալուին զանոնք և այն ատեն պիտի չկրնան բան մ՚ընել մեր հայրերուն համար:

Ժանն թեւերուն մէջ առաւ հօրեղբօրաղջիկը և հեծկլտուքով պոռաց.— Սպասե՚նք:

—Այո՚, սպասե՚նք և յուսանք:

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԳԱՆԳԷՍԻ ԱՄԱՐԱՆՈՑԸ

Ա.

ՍՄԻԹՈՒՕՐՔ

Մր. Հիւզպէնտ, առիւծի պէս խոշոր և խիզախանի պէս չէկ մարդ մը, մուրթը կոխելէն ետք, կ՚պատէր այն պարտէզին մէջ որ Օդէլ Էօրօբէէնի առջեւ կ՚տարածուի ի Կալկաթա: Մր. Հիւզպէնտ այդ օդէլին տէրն է: Իր առաջին սեղանապետն եկաւ ու իր հրամաններն ուզեց յարգանքով, երբ ժամը 8 զարկաւ.— Նոր հրամաններ չունի՞ք ինձ տալու:

—Ո՚չ: Բոլոր չոգենաւերն եկան: Ա՚լ ճամբորդ չի գար: Թո՚ղ ճաշս պատրաստեն:

—Ի՞նչ պիտի ուտէք:

Մր. Հիւզպէնտ պահ մը մտածեց: Ետքը ըսաւ.— Ճաշս ֆրանսական ձեւով ընել կ՚ուզեմ: Գինին ալ դրէք:

=Ա՚լ ձեր գինիէն չմնաց, Միւսիւ:

—Ի՞նչ: Ա՚լ չկա՞յ Միւռանսի այն պատուական գինին զոր բարեկամս, Ժագ Վէլիզէ, կ՚ղրկէր ինձ Կասքոնիէն:

=Երէկ վերջին շիշը խմեցիք:

—Լա՚ւ: Բաղի լեարդին կարկանդակը դրէք:

=Դիտել կուտամ ձեզ թէ այդ կարկանդակին համար ըսիք որ կ՚ուզէք հանդիսաւոր առիթի պահել:

—Ասկէ աւելի հանդիսաւոր առիթ կրնա՞մ գտնել, քանի որ մինակ եմ:

=Լա՚ւ:

—Ետքը կ՚բերէք Արմանեաքի պատուական օղին զոր Սէն Մարդէնի դղեակէն կ՚ղրկեն ինձ:

=Կ՚մոռնաք թէ վերջին շիշը խմած էք արդէն:

—Իրա՞ւ: Խմա՞ծ եմ վերջին շիշը:

=Մինչեւ վերջին կաթիլը:

—Լա՚ւ, լա՚ւ: Գարեջուր տուէք:

Թարգմ. ԲՈՒԷՆ ՍԱԼ

ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ (Շար.)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(Շար. Եղ. Բիւլ. և Վերջ.)

Տեարք Յովհաննէս Ց. Ալլահվէրտեան 27, Պօղոս Համբարձումեան 20, Յակոբ Սուլթանեան Ռէժիի պաշտօնեայ ի Դաղաթիա 20, Բարեսէր մին 20, Ամենապատիւ Տ. Մաղաքիա Սրբազան Պատրիարք հայր 30 քաշ շաքարեղէն, Տկն. Սօֆիկ Օհաննեան 114 քաշ դեղձ, Բարեսէր Տիկին մը ի Բարիզ 28 կտոր Գործածուած հագուստ, Տքդ. Ֆինկլէր 15 քիլօ Բրթիչ (դեղ), Եաւրուեան—Խատզուլեան ընկերութիւն 7 քաշ թէյ, Նիւ Էքօնօմիք Սթօռ վաճառատուն 2 տուփ ճանճի թուղթ և 2 տուփ ամերիկեան ջրաներկ, Գալուստ Թով. մասեան 1 հատ մեծ ժամացոյց, Միքայէլ Թիֆլիզեան ակնոցավաճառ 1 տուզինա ակնոց, Բարեսէր մին 1 կրօցա կօշկի ներկ, Բարեսէր մին 1 հատ քրօշէ փոքր ծածկոց, Յակոբիկ Ճամուղեան 1 հատ գառնուկ:

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութիւն կ՚յայտնէ նաեւ առ հետեւեալ սափրիչ արհեստաւորս որք իրենց բար ի սովորութեան համաձայն Յուլիս ամսոյ մէջ եւս հիւանդանոցս այցելելով անձնուիրաբար ածիլած են պատսպարեալներն և ողջոյն մազերն ալ կտրած՝ և որք են՝ Բարեմաք Գարուէն Մ. Յակոբ աղա Խըրխըրեան, Սամաթիայէն Ալիքսան աղա Զարքճեան, Դուռ Գաբուէն Փիլիպոս, Ալաճան և Արմենակ աղայք, Սամաթիայէն Մհր. Համբար Հալէպլեան. Մհր. Համբար Ցարութիւնեան և Միրիճան աղայք:

(Կնք. Հոգաբարձութիւն)